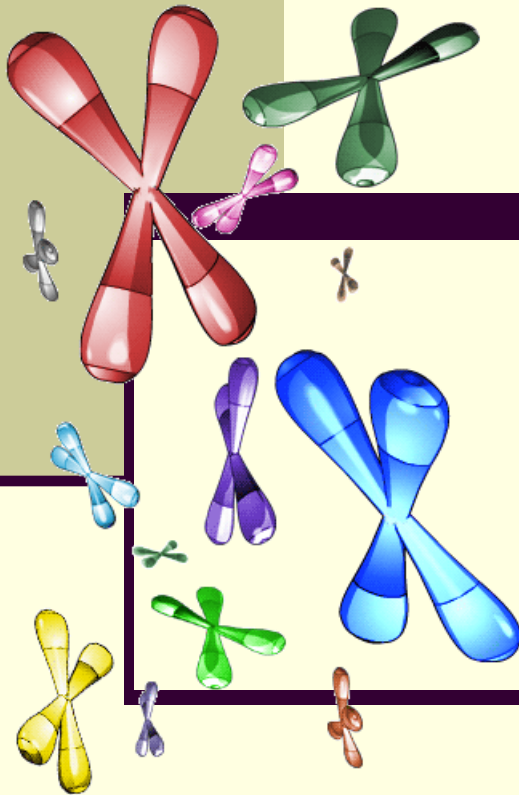

Metody molekulární cytogenetiky

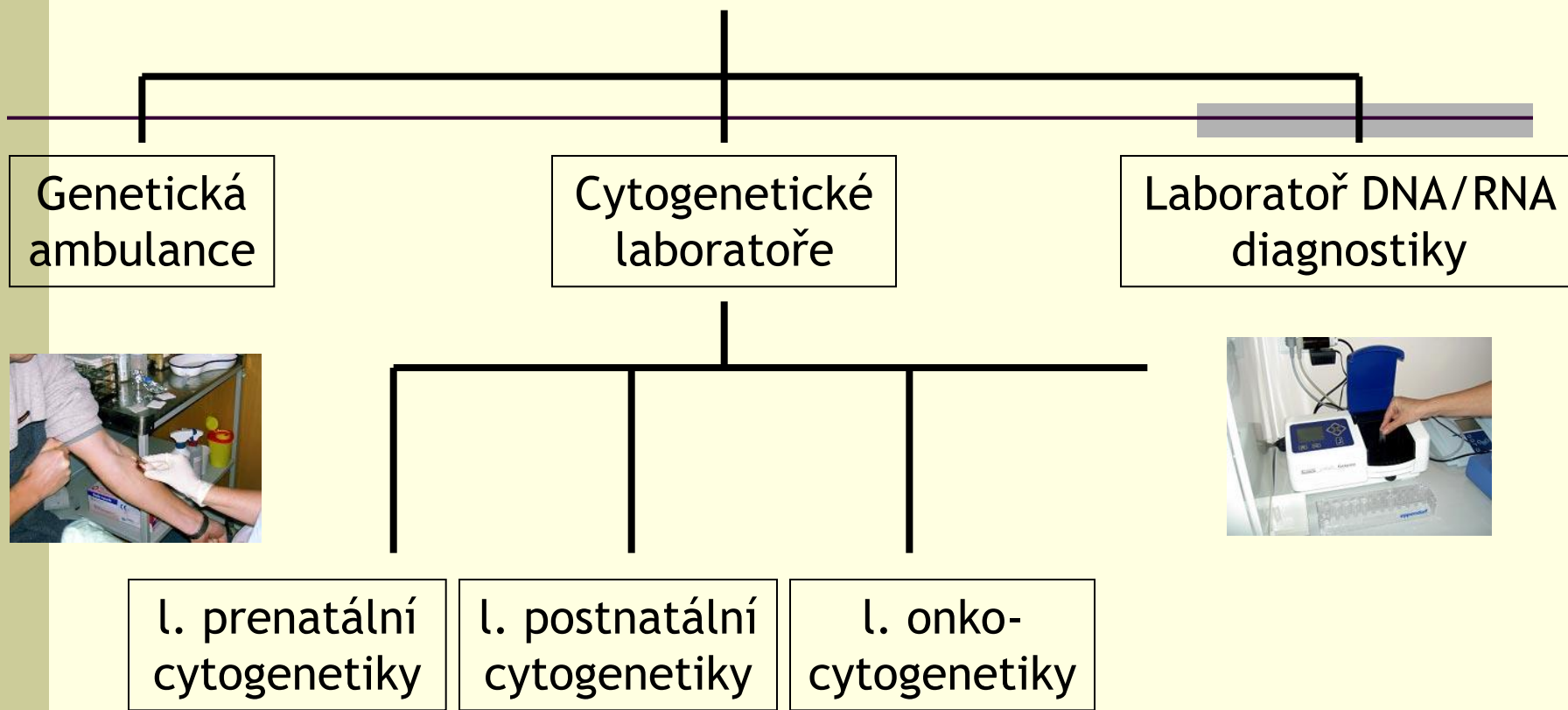

Hana Filková

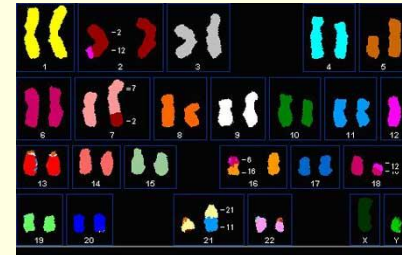
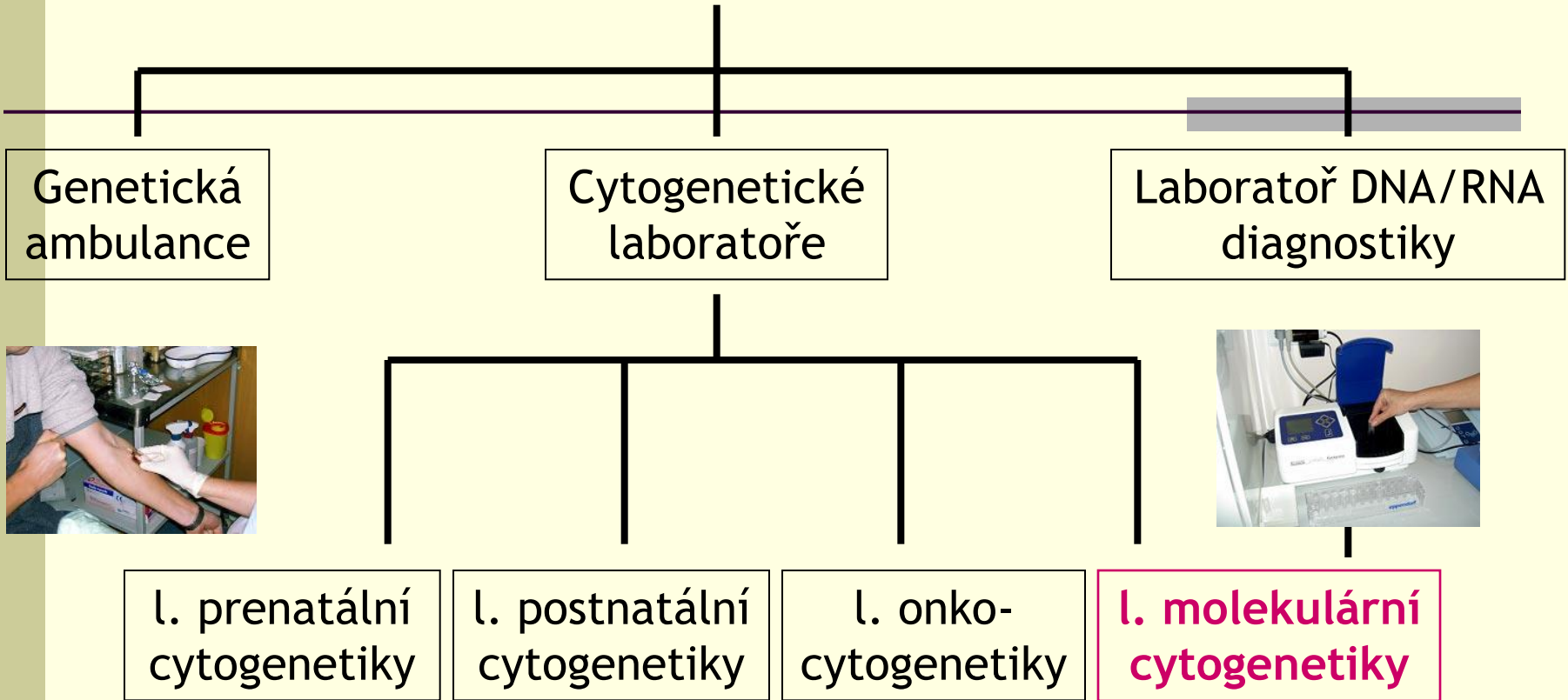
Oddělení lékařské genetiky
FN Brno

Oddělení lékařské genetiky FN Brno

Oddělení lékařské genetiky FN Brno

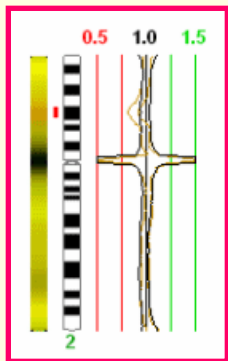
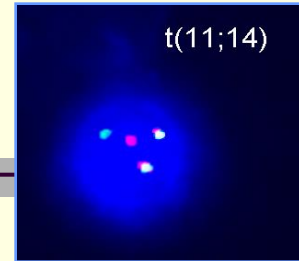
Materiál pro cytogenetické vyšetření

- periferní krev
- buňky kostní dřeně
- vzorky různých tkání (biopsie kožní)
- buňky plodové vody, choriových klků, placenty
- pupečnicková krev
- vzorky solidních nádorů

Metody využívané na OLG FN Brno

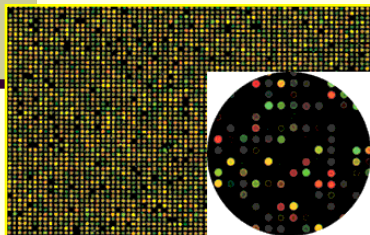
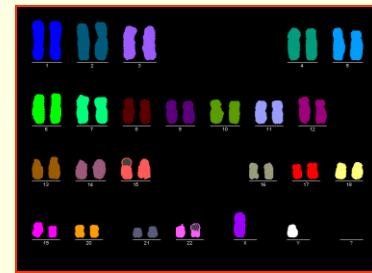
FISH (fluorescenční in situ hybridizace) r. 1996
detekce balancovaných i nebalancovaných změn

r. 2000

CGH/HR-CGH (komparativní genomová hybridizace)
detekce nebalancovaných změn v celém genomu
CGH (5-10Mb), HR-CGH (do 3Mb)

Spektrální karyotypování (SKY) r.2002
detekce balancovaných i nebalancovaných změn v genomu
nutnost mitóz

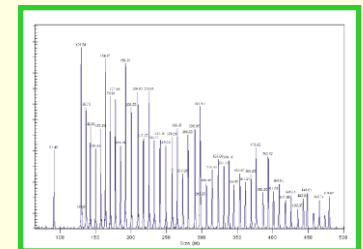

Array-CGH r.2008

Agilent's Human CGH Microarray Kit
Detekce nebalancovaných změn v celém genomu

MLPA (Multiple Ligation-dependent Probe Amplification)

Screening subtelomerových oblastí
DiGeorge syndrom

FISH = fluorescenční *in situ* hybridizace

Umožňuje detekci balancovaných i nebalancovaných změn v interfázních buňkách i v mitózách

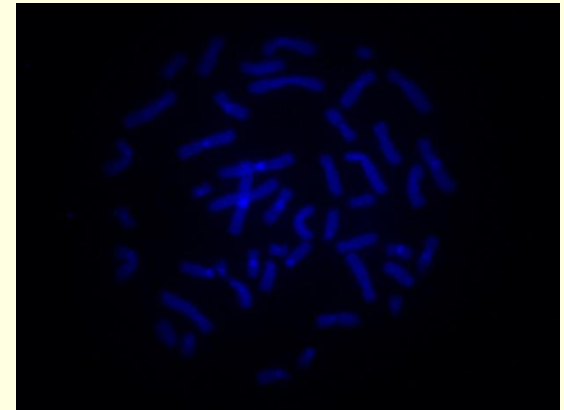
- 1969 Parduvová a Gall - radioaktivní značení
- 1986 Pinkel a spol. - fluorescenční značení (FISH)

Hybridizace sondy (značené fluorescenčním barvivem) s chromozómy na cytogenetickém preparátu

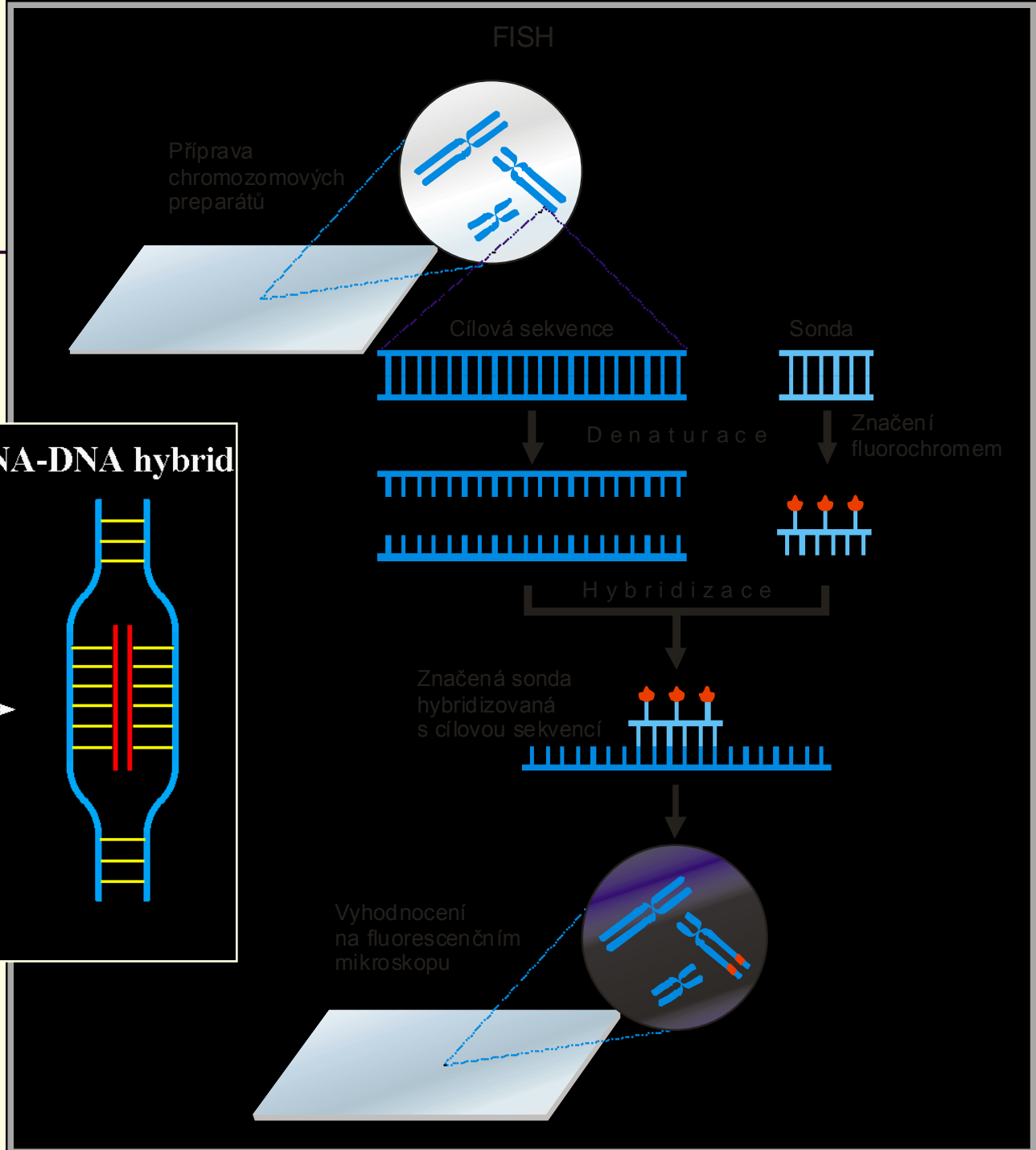
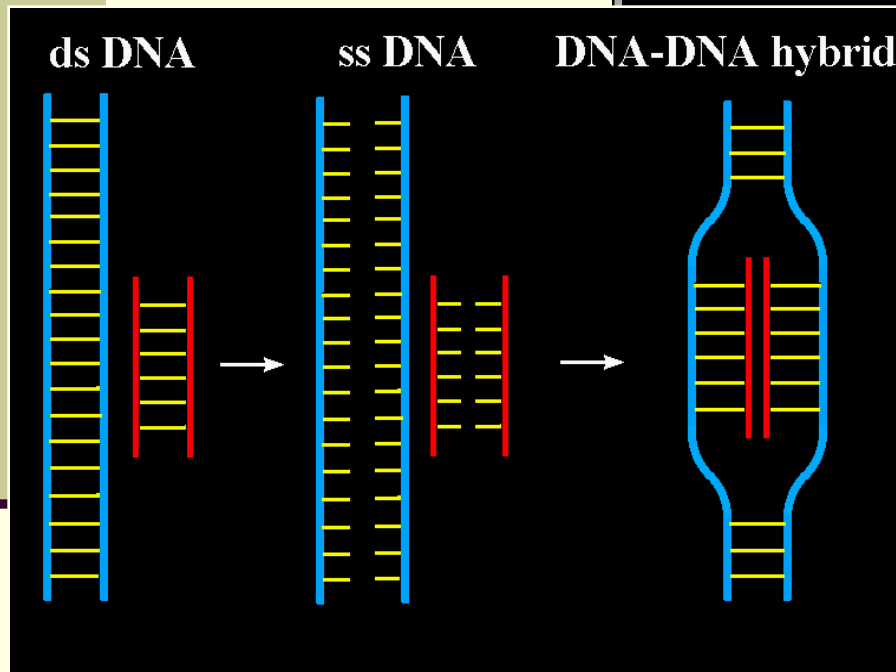
Postup FISH

Zhotovení kvalitních preparátů

1. Denaturace sondy i cílového místa
2. Hybridizace
3. Odmytí
4. Barvení pozadí
5. Hodnocení pomocí fluorescenčního mikroskopu

FISH

FISH : Typy sond

- Celogenomové
- Celochromozomové
- Centromerické
- Sondy telomerické,
ramenově či pruhově specifické

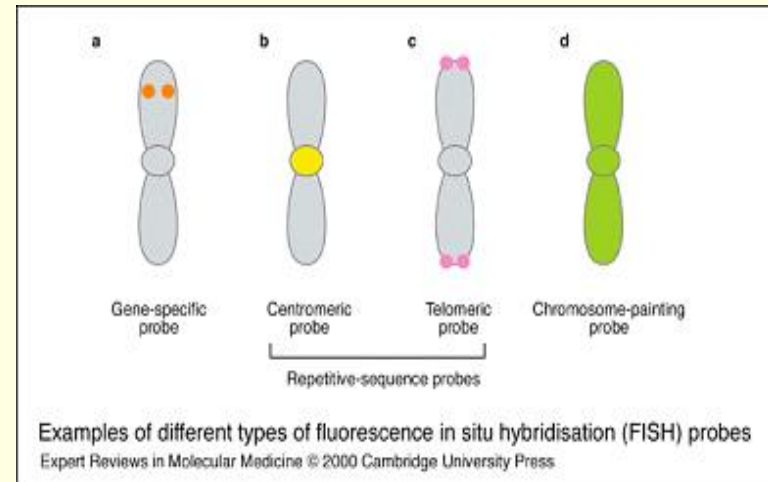
- Sondy pro jedinečné sekvence:

a) plazmidové (500pb-5 kb)

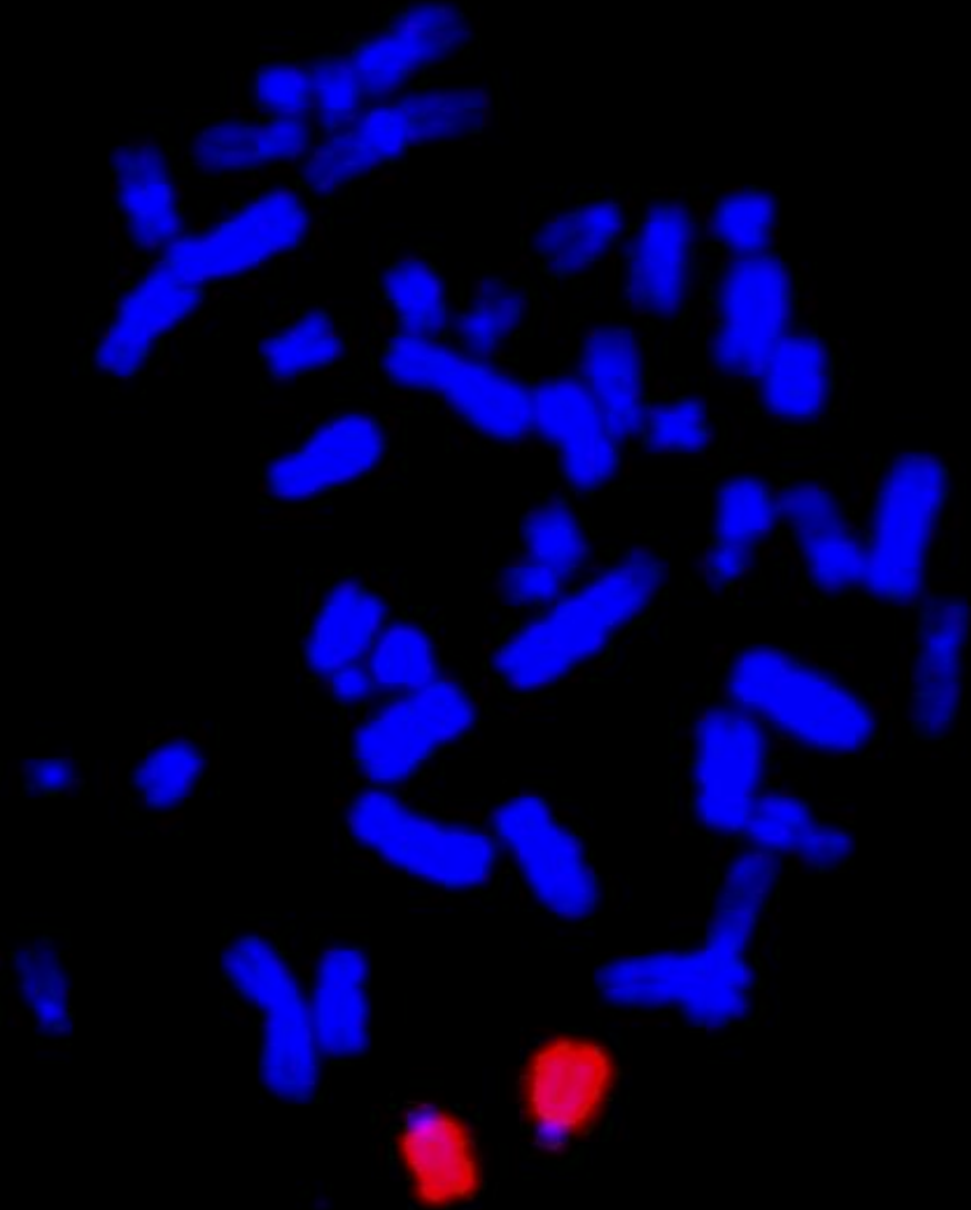
b) kosmidové (20-50 kb)

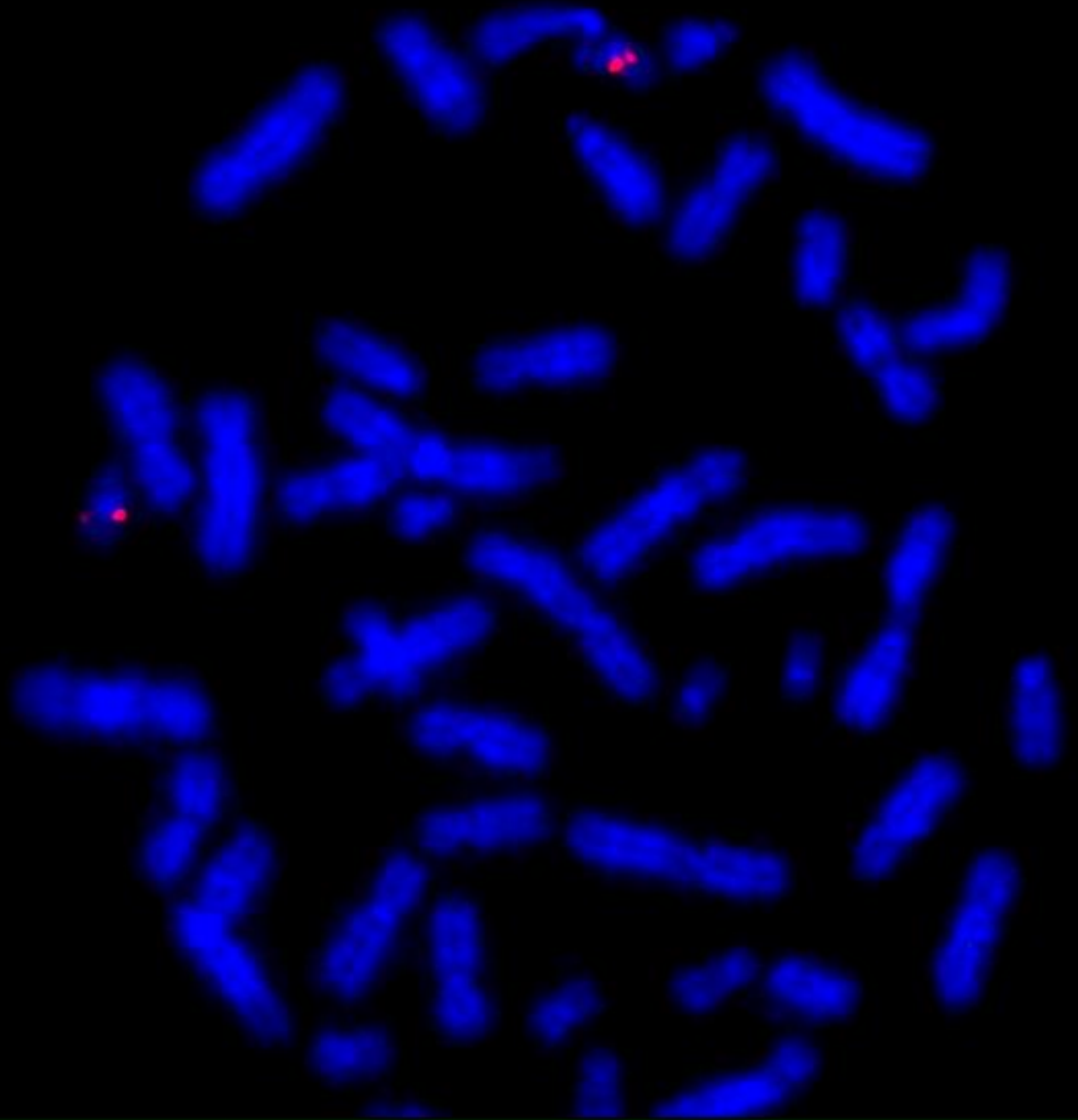
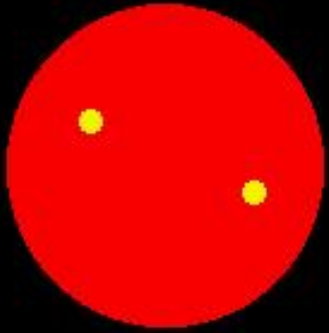
c) bakteriofág lambda (8-15 kb)

d) YAC klony (50-1000 kb)

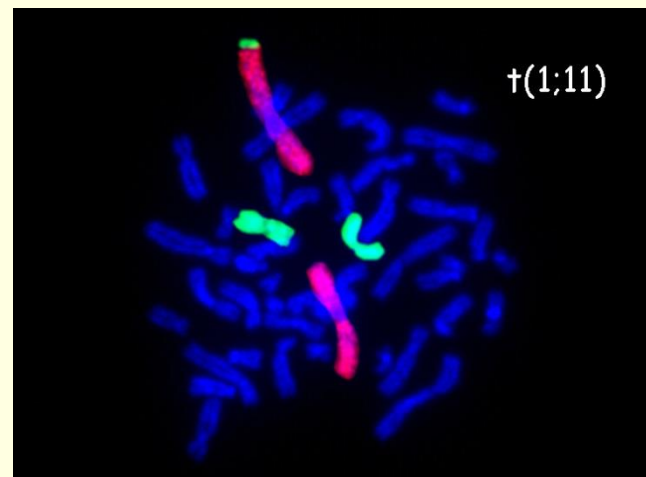
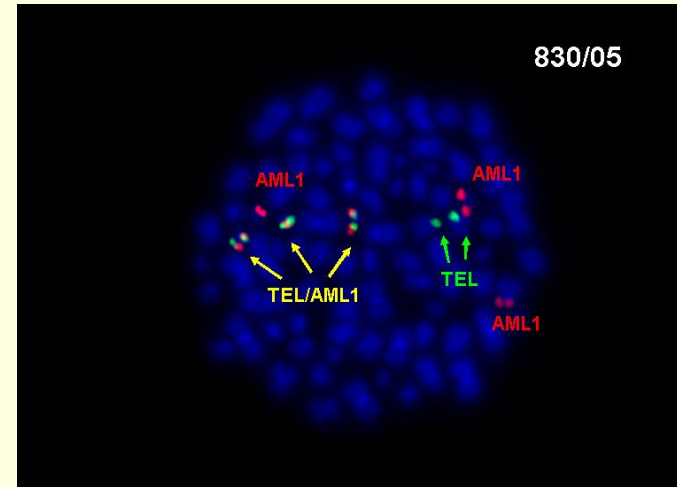
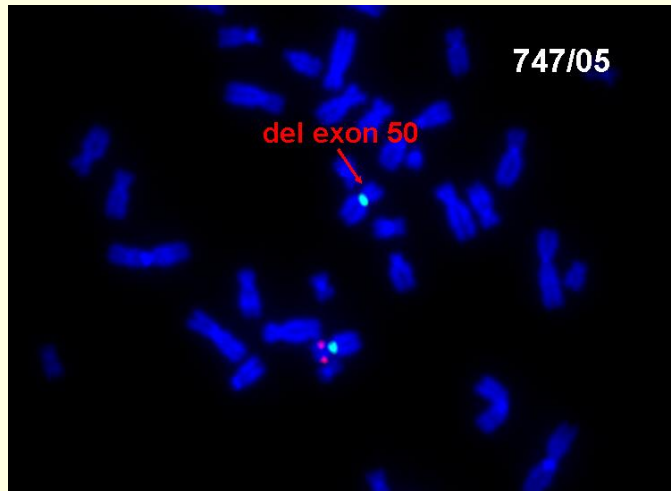

Přítomnost, počet a poloha signálů

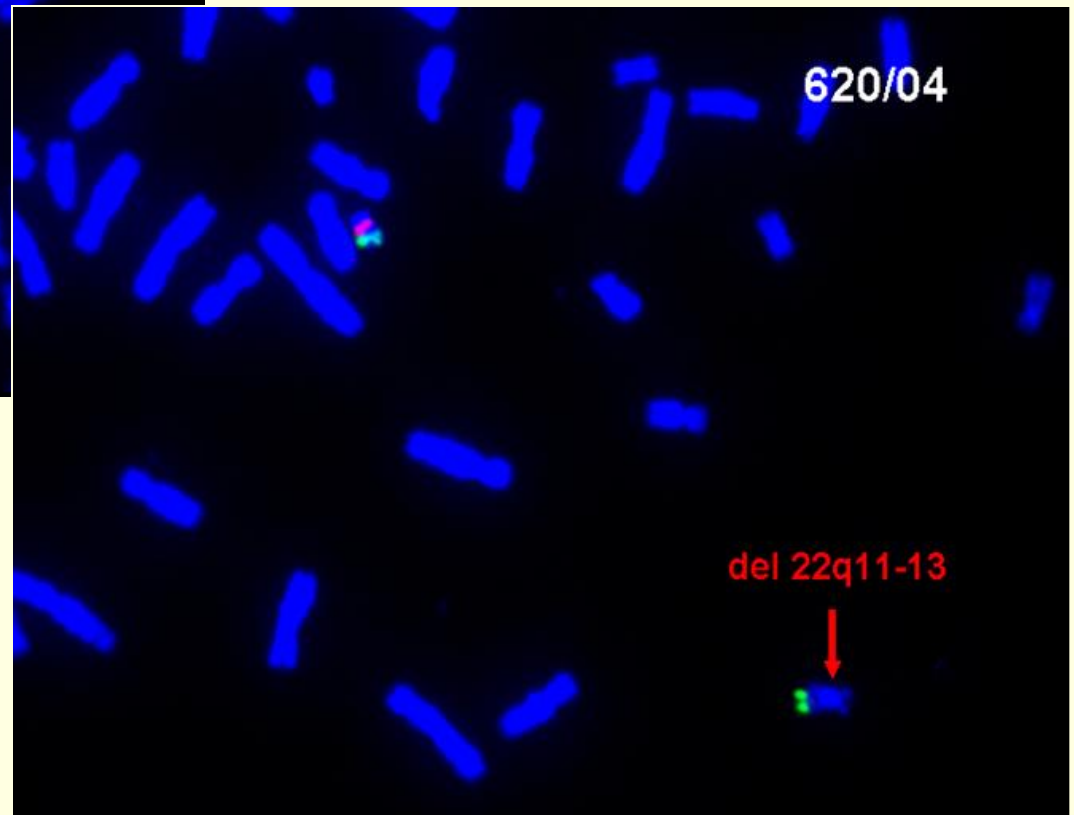
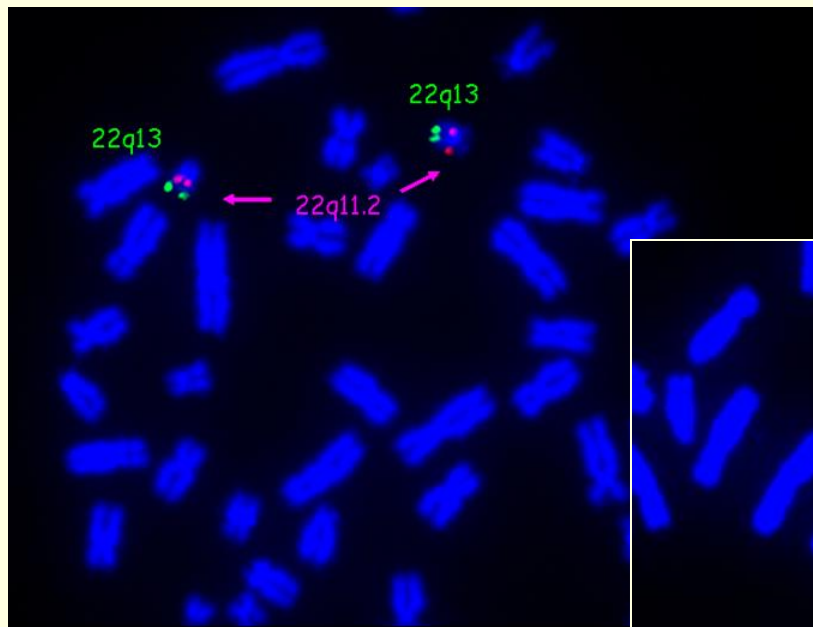

FISH - využití techniky fluorescenční *in situ* hybridizace

- klinická cytogenetika
- nádorová cytogenetika
- evoluční studie karyotypu
- studium architektury interfázního jádra
- mapování lidského genomu
- genetická toxikologie
- forenzní genetika
- analýza virových infekcí

Využití FISH: detekce mikrodelačních syndromů – např. del 22q11 (DiGeorge syndrom)

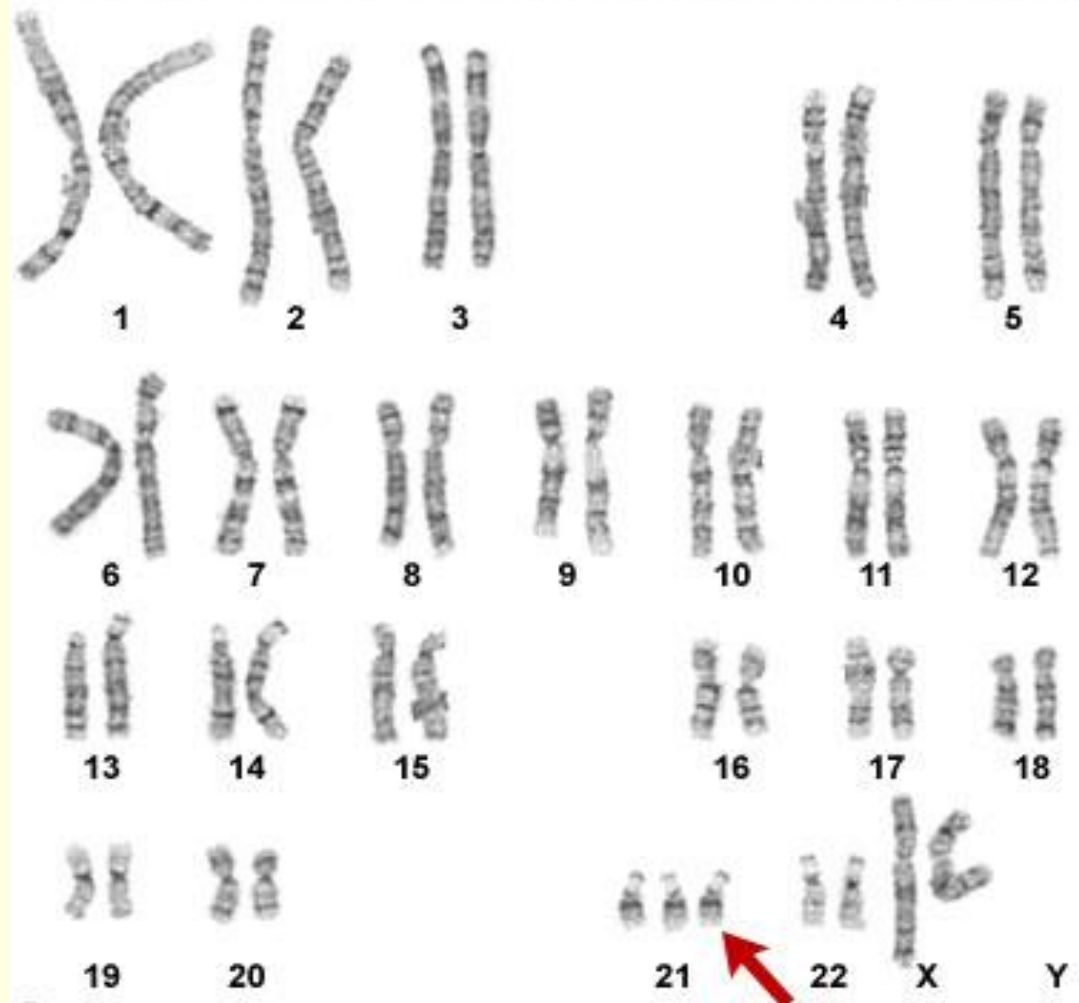
- SRDEČNÍ VADY
- ANOMÁLIE TVÁŘE
- PORUCHY IMUNITY

Využití FISH: detekce numerických změn

Downův syndrom

Karyotype from a female with Down syndrome (47,XX,+21)

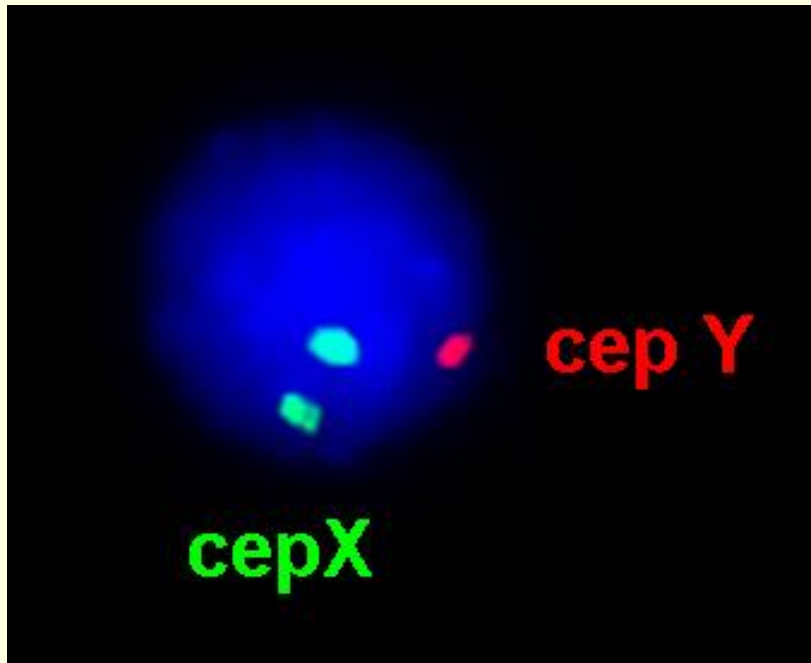
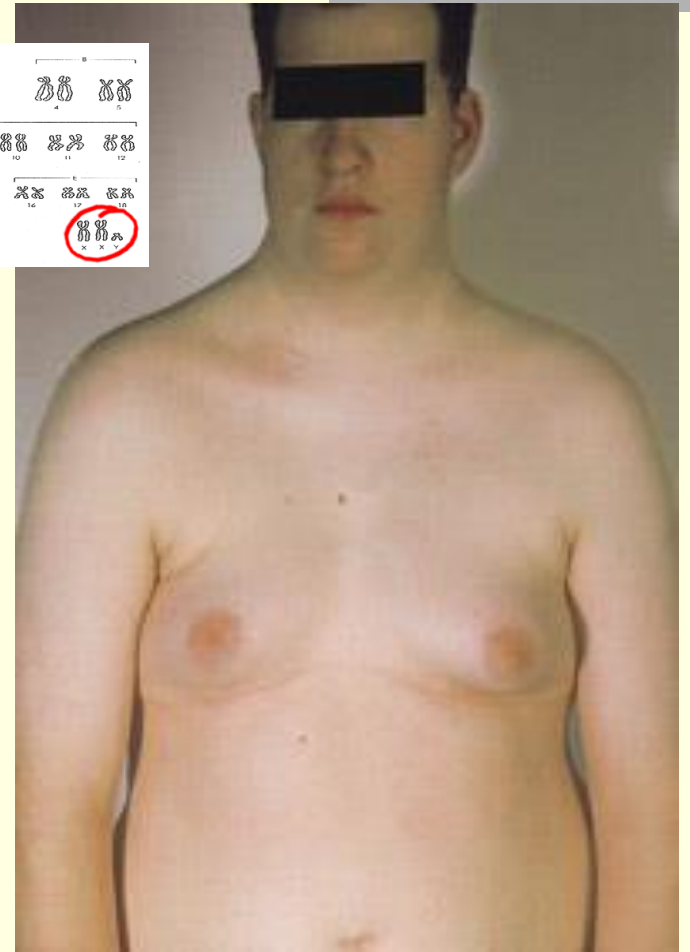
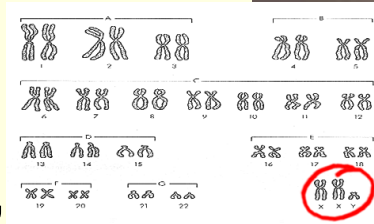

Využití FISH: detekce numerických změn

Klinefelterův syndrom

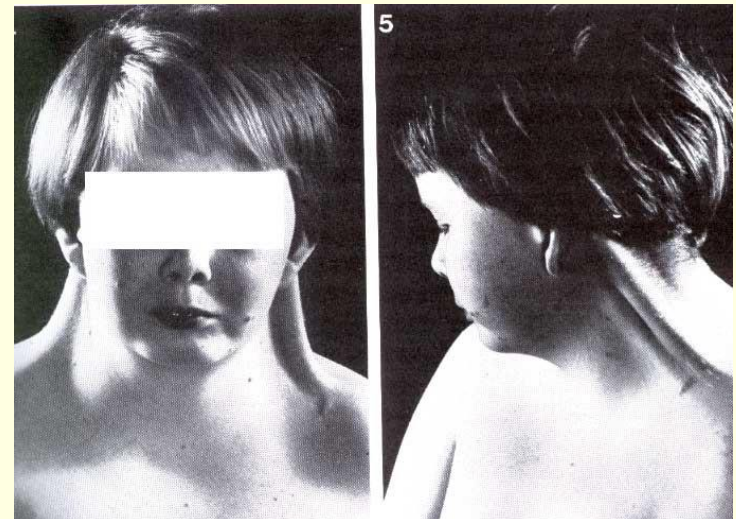
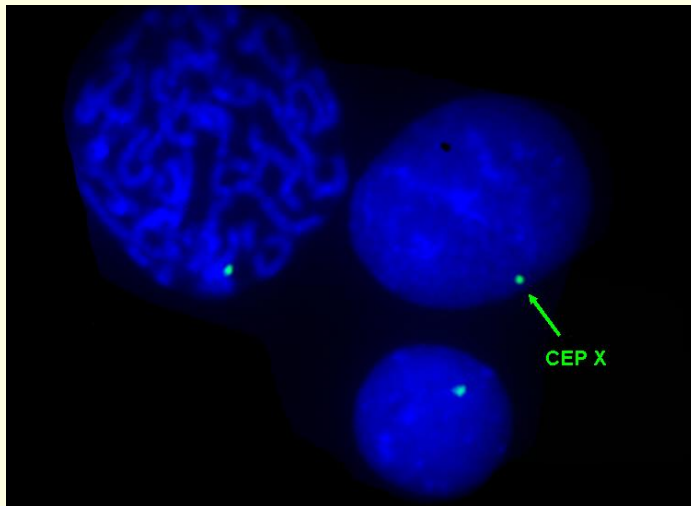
- **47,XXY**
- vysoká postava,
porucha růstu vousů,
ženská distribuce
podkožního tuku, PMR

Využití FISH: detekce numerických změn

Turnerův syndrom

- **45,X**
- chybí jeden chromozom X
- 1/2500 dívek
- 95 % SA
- malá postava, chybí vaječníky až sterilita

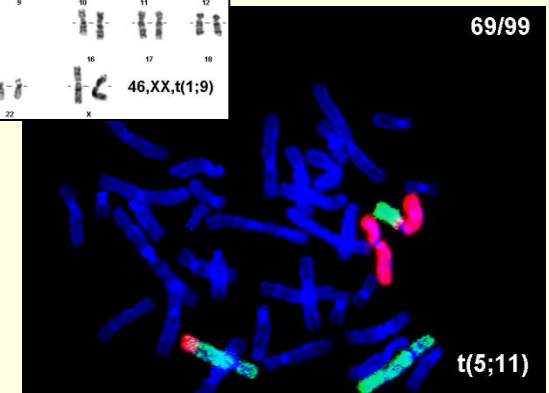
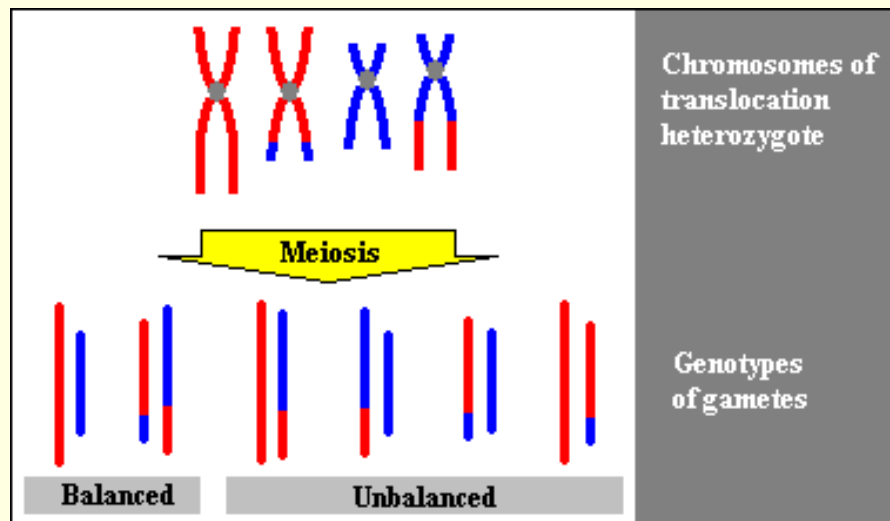

Využití FISH: detekce strukturních změn

Balancované translokace

- výskyt v populaci s četností asi 1 : 500
- neovlivňují jednoznačně fenotyp nositele (5 x vyšší výskyt v populaci mentálně retardovaných pacientů)
- významná příčina sterilit u přenašečů
- v důsledku aberantní meiotické segregace vznik gamet s nebalancovanými přestavbami (duplikace, delece)

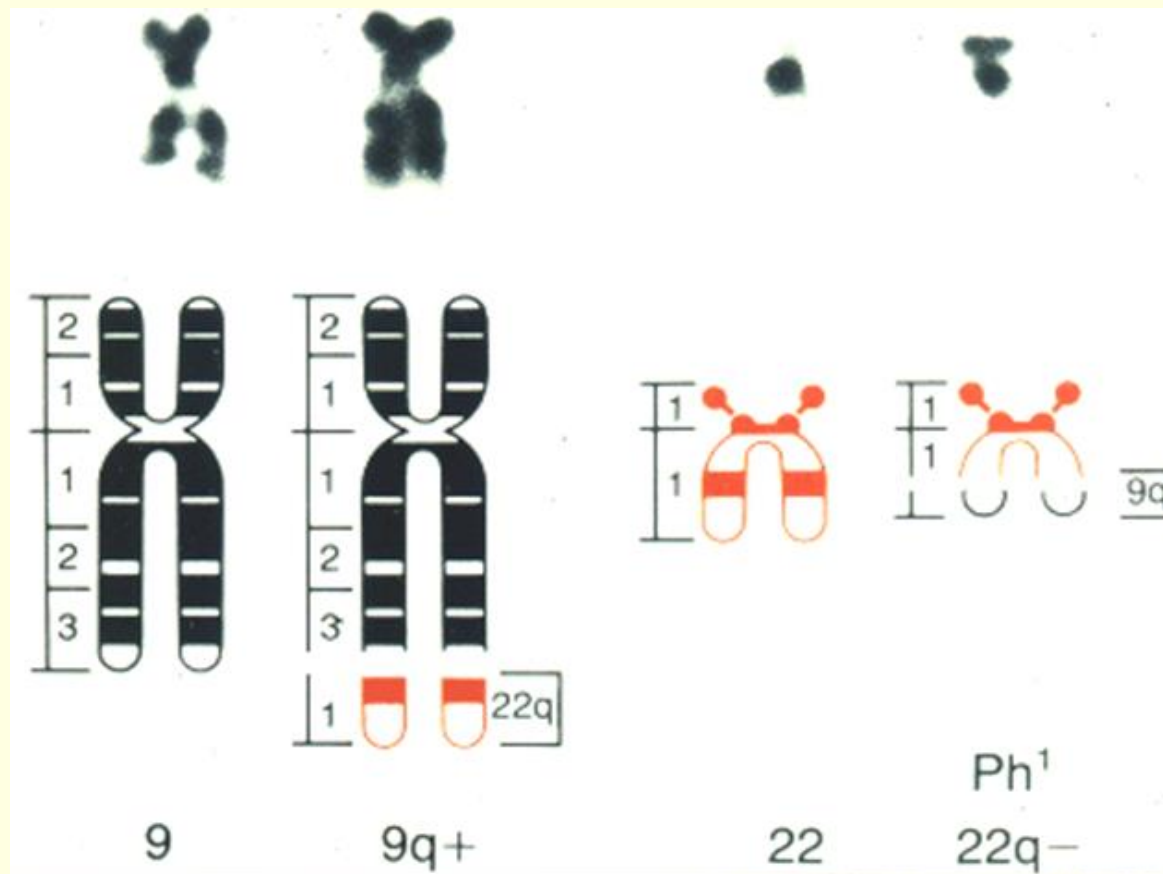

Využití FISH: onkogenetika

Chronická myeloidní leukemie (CML)

Philadelphský chromozóm

translokace BCR/ABL (9q34/22q11.2)

Využití FISH:

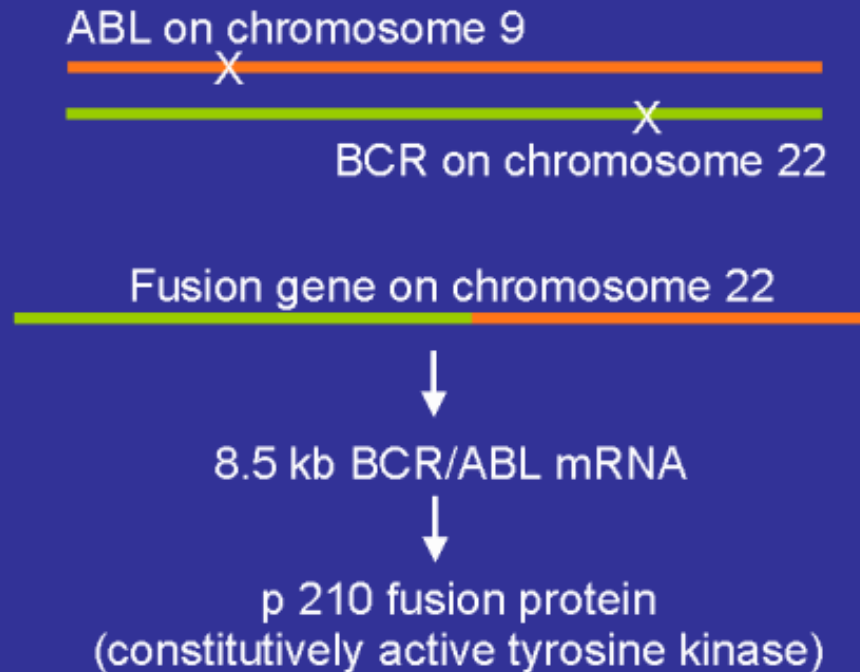
Chronická myeloidní leukemie (CML)

- Ph obvykle přítomen ve 100% mitóz v době diagnózy, přítomen i v průběhu onemocnění
- nejlepší prognózu mají pacienti, kteří mají v době diagnózy Ph chromozom jako jedinou změnu
- v době diagnózy u některých nemocných kromě Ph další chromozómové změny, jejich výskyt je nepříznivý prognostický znak
- v době blastického zvratu až 70% nemocných má přídatné chromozómové změny, nejčastěji +8, duplikace Ph, +19, i(17q)
- FISH detekujeme přestavbu BCR/ABL, specifická sonda umožňuje vyšetřovat i interfázní jádra

Philadelphský chromozóm

translokace BCR/ABL (9q34/22q11.2)

Chronic myeloid leukemia (CML)

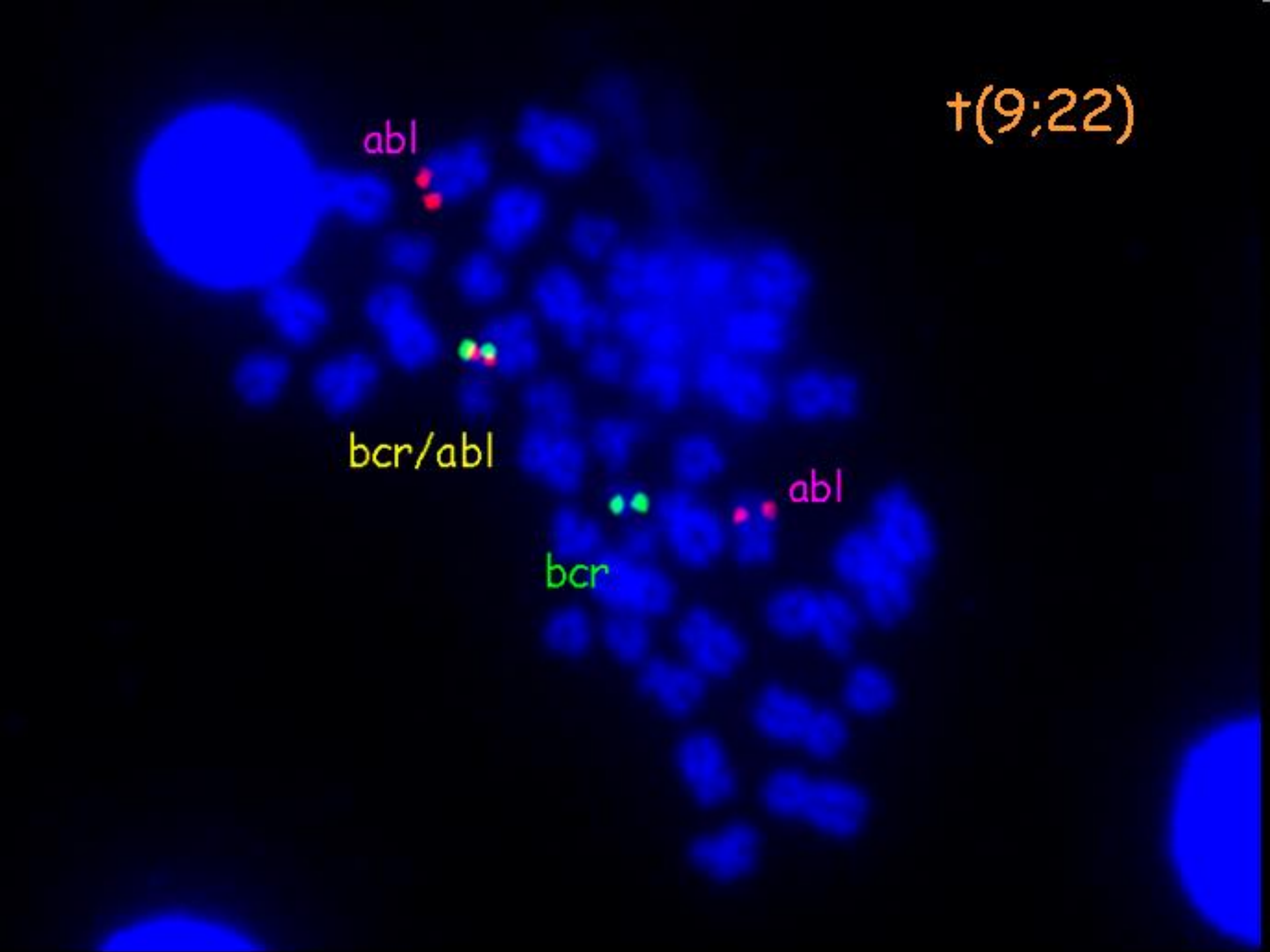
+ (9;22)

abl

bcr/abl

bcr

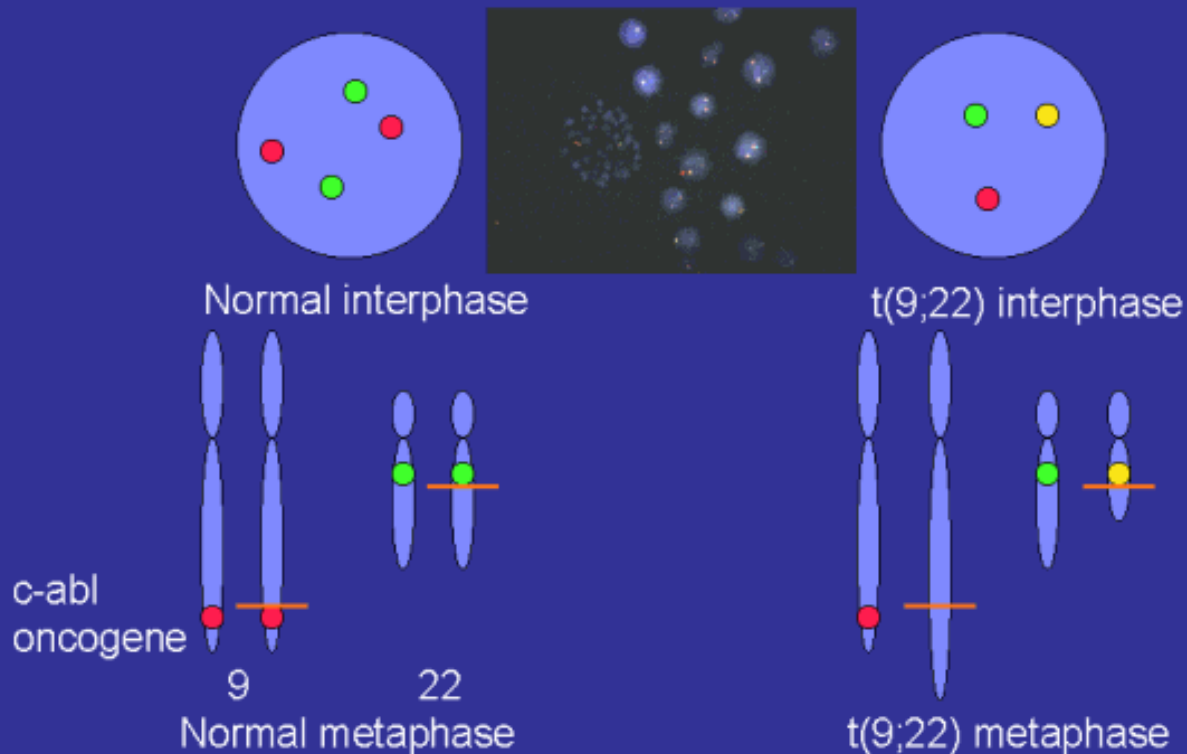
abl

Philadelphský chromozóm

translokace BCR/ABL (9q34/22q11.2)

Two colour FISH for cancer translocations (CML)

Philadelphský chromozóm

translokace BCR/ABL (9q34/22q11.2)

Two colour (ES) FISH for CML

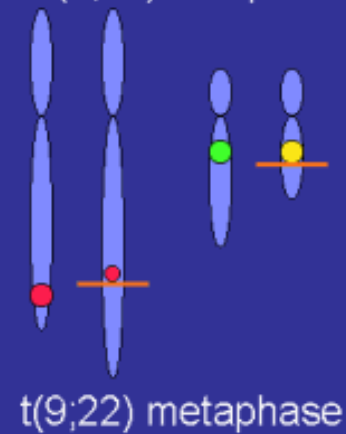
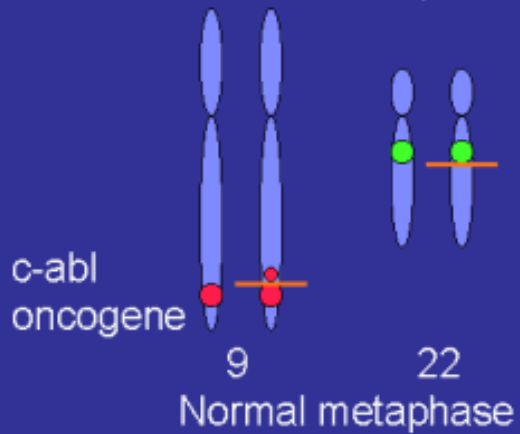
Larger probe – spanning the breakpoint

Normal interphase

t(9;22) interphase

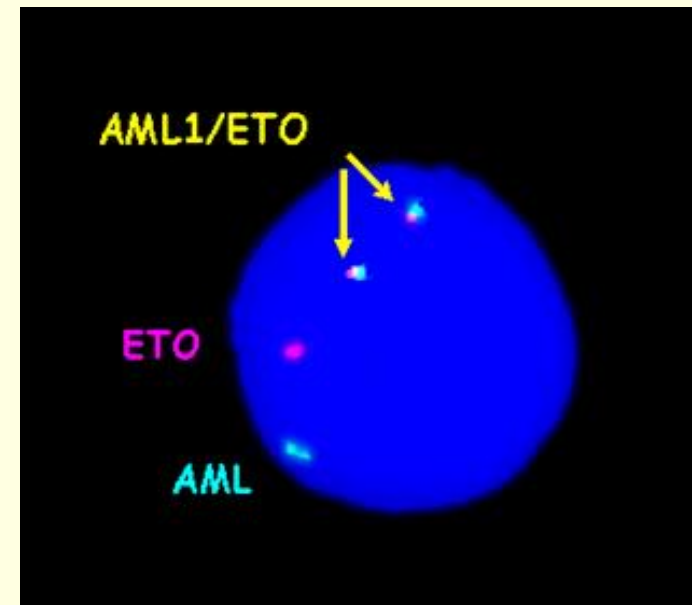
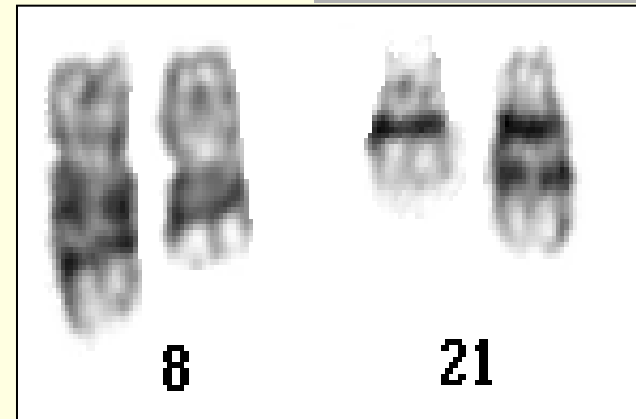
Využití FISH:

Akutní myeloidní leukemie (AML)

AML-M2

t(8;21)

- mapované geny ETO, AML1
- především u mladších pacientů, často u dětí
- sekundární změny
  - Y, -X, 9q-, 7q-, +8
- dobrá prognóza

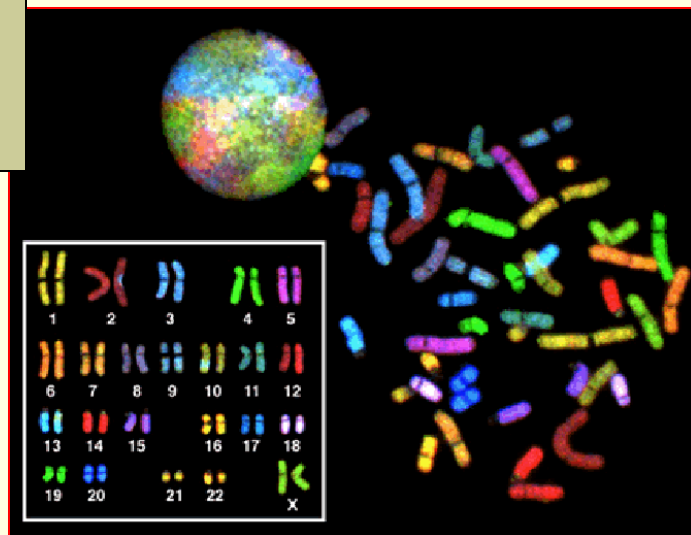

Spektrální karyotypování SKY

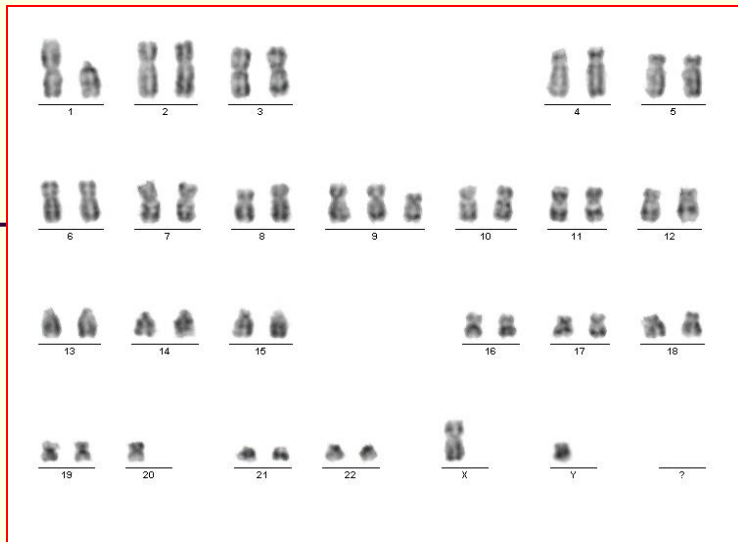
Umožňuje odhalení balancovaných a nebalancovaných (i kryptických) přestaveb celého genomu v jednom kroku

- vyvinuta v roce 1996
- identifikace každého chromozómu pomocí jedinečné kombinace 5 fluorochromů **FITC** **Rhodamin** **TexasRed** **Cy5** **Cy5.5**
- referenční spektra - pseudobarvy, přiřazeny každému chromozómovému páru na základě měření vlnových délek

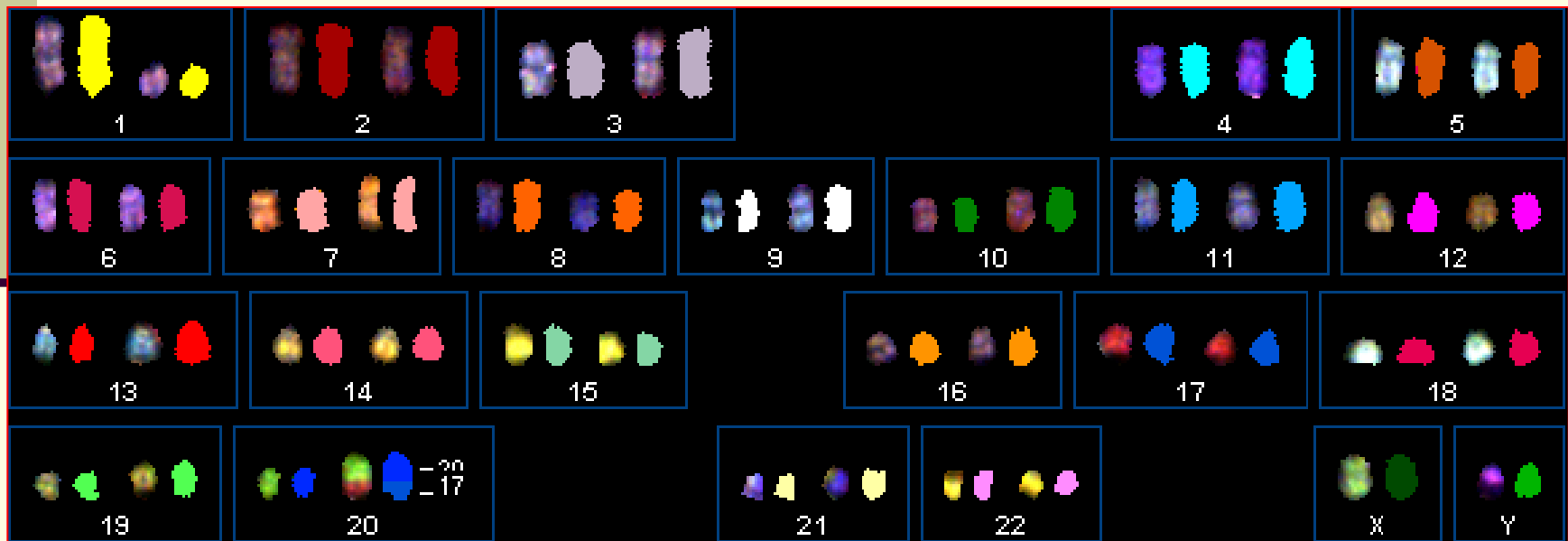

- Nevýhody** - potřeba kvalitních mitóz
- úspěšná hybridizace
  - finančně nákladné

Chlapec, 1 rok, neuroblastom

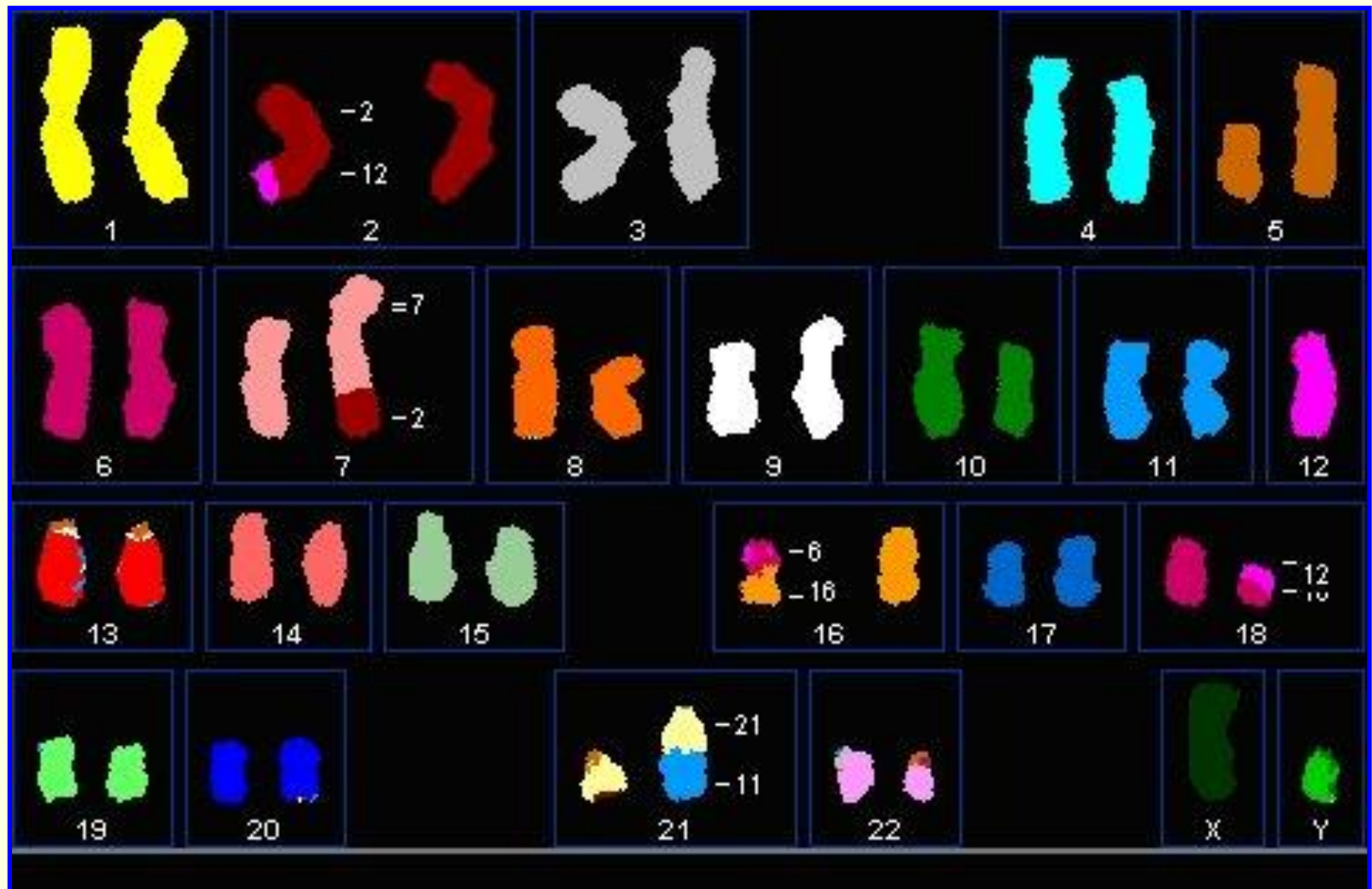

46,XY,del(1p),+del(9p),-20

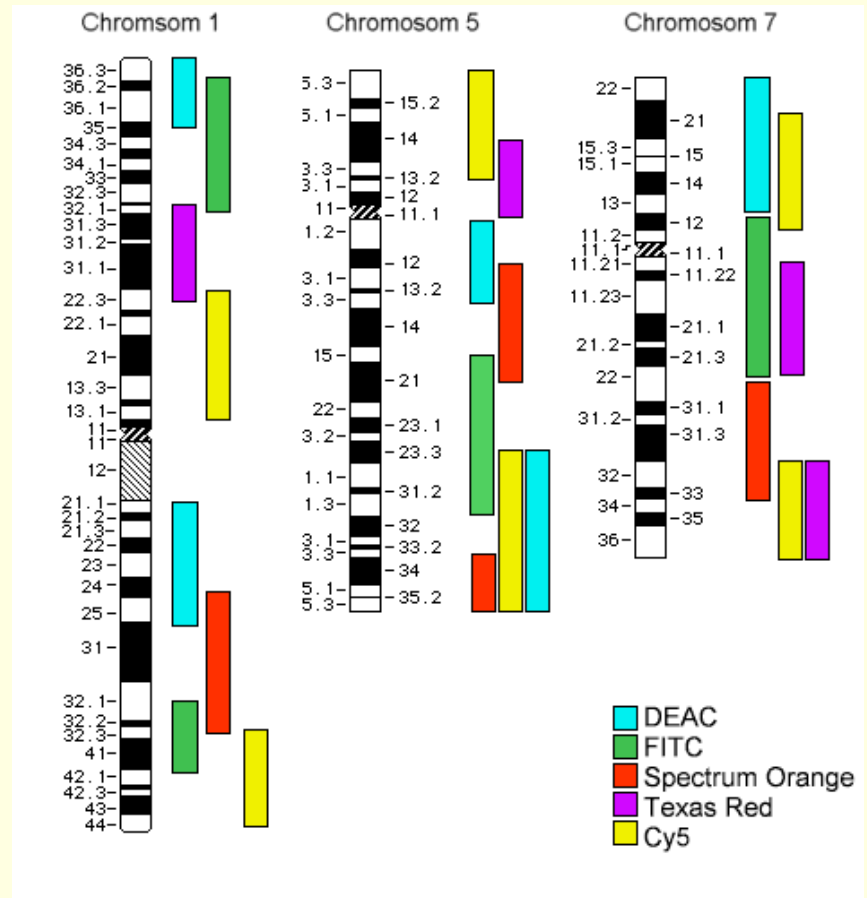
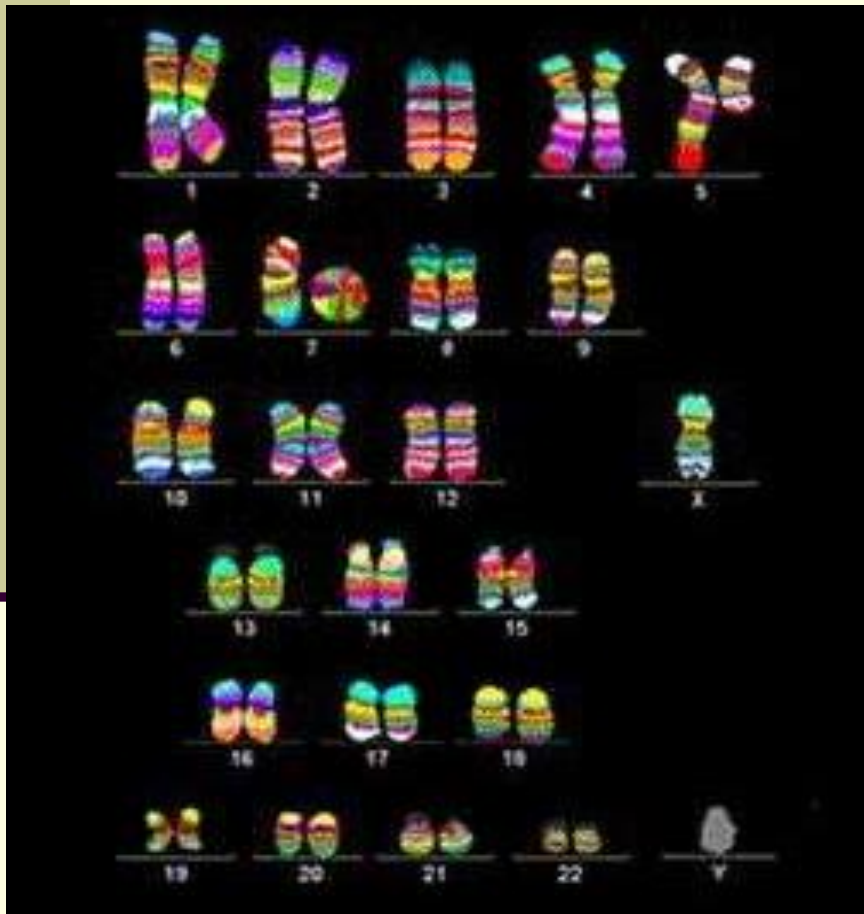

46,XY,del(1p),der(20)t(17;20)

SKY

Mnohobarevné pruhování (M-banding)

Komparativní genomová hybridizace (CGH)

- umožňuje během jediné hybridizační reakce stanovit změny vedoucí ke ztrátám či získům sekvencí DNA v celém genomu **bez ohledu na mitotickou aktivitu buněk**

- Kallioniemi A., Kallioniemi O.-P. *a kol.*, 1992

- potřebný materiál: **izolovaná DNA**

- rozlišovací schopnost - 10 Mb

- klonální zastoupení - 50 %

Comparative Genomic Hybridization for Molecular Cytogenetic Analysis of Solid Tumors

Anne Kallioniemi,* Olli-P. Kallioniemi, Damir Sudar, Denis Rutovitz, Joe W. Gray, Fred Waldman, Dan Pinkel

Comparative genomic hybridization produces a map of DNA sequence copy number as a function of chromosomal location throughout the entire genome. Differentially labeled test DNA and normal reference DNA are hybridized simultaneously to normal chromosome spreads. The hybridization is detected with two different fluorochromes. Regions of gain or loss of DNA sequences, such as deletions, duplications, or amplifications, are seen as changes in the ratio of the intensities of the two fluorochromes along the target chromosomes. Analysis of tumor cell lines and primary bladder tumors identified 16 different regions of amplification, many in loci not previously known to be amplified.

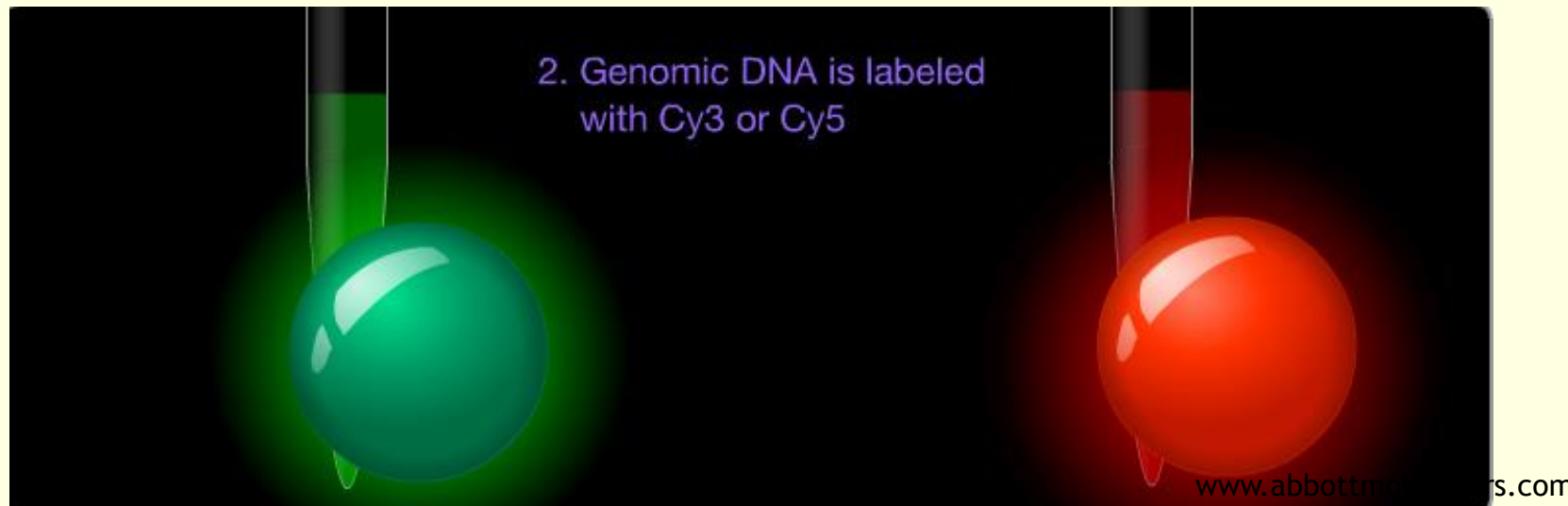
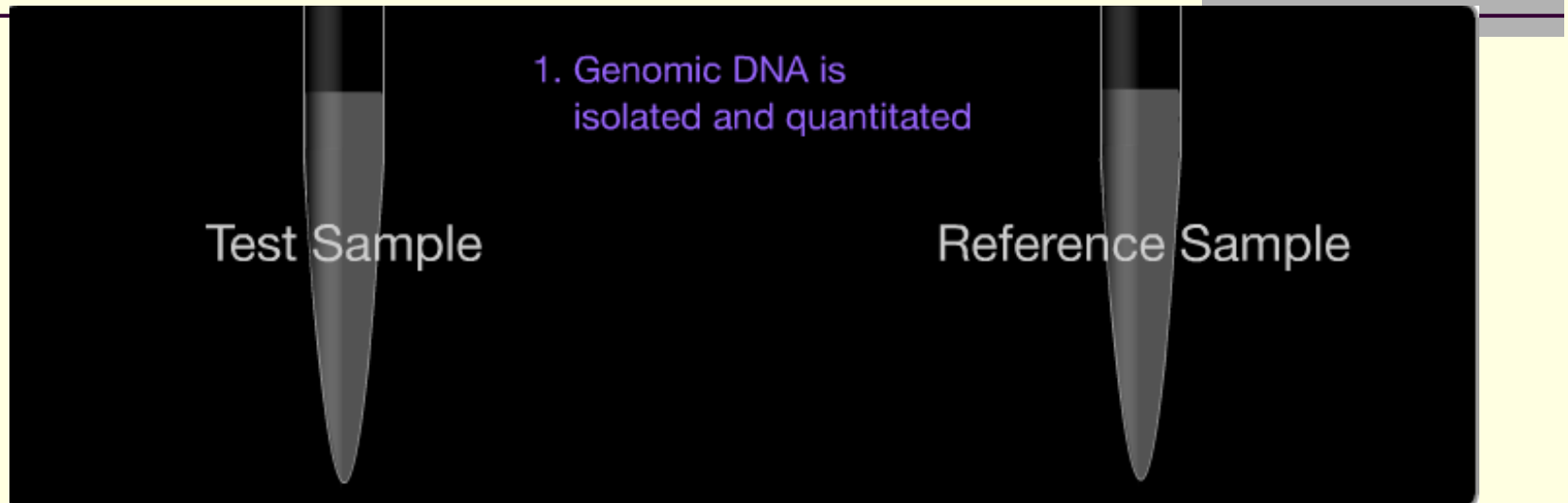
The discovery of genetic changes involved in the development of solid tumors has proven difficult. Karyotyping is impeded by the low number of high-quality metaphase spreads and the complex nature of chromosomal changes (1). Molecular genetic studies of isolated tumor DNA have been more successful and have been used to detect

common regions of allelic loss, mutation, or amplification (2, 3). However, such molecular methods are highly focused; they target one specific gene or chromosome region at a time and leave the majority of the genome unexamined.

We have developed a molecular cytogenetic method, comparative genomic hybridization (CGH), that is capable of detecting and mapping relative DNA se-

CGH

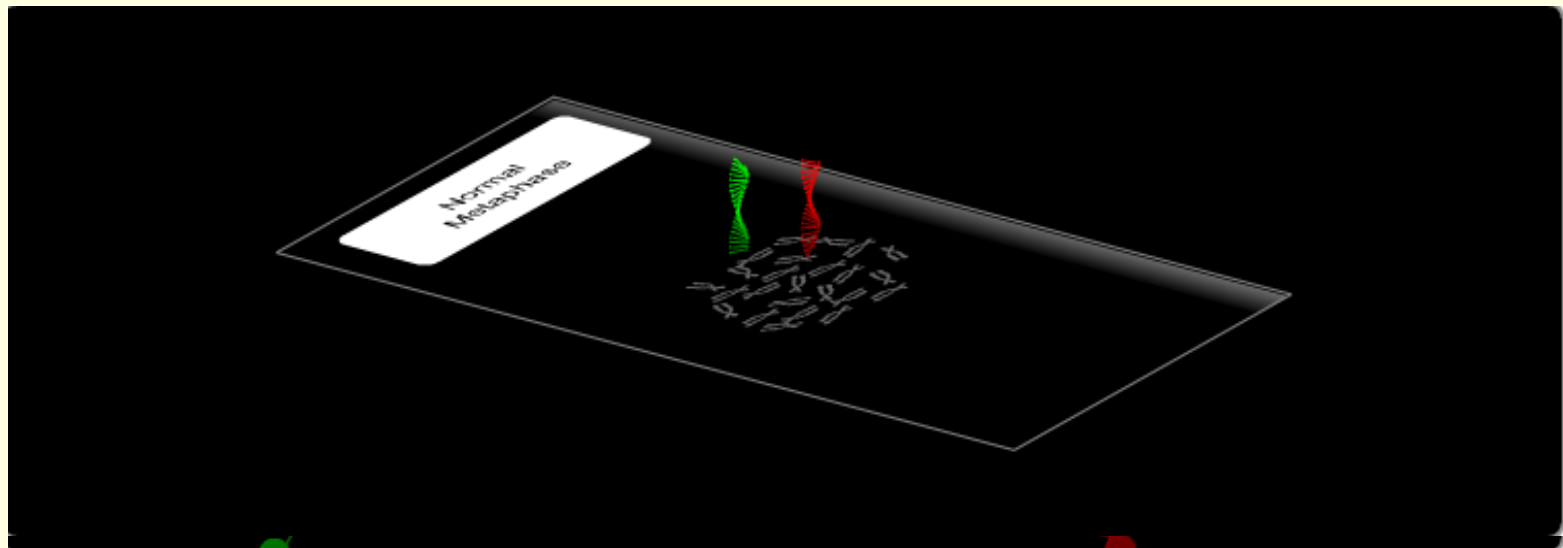
A takto to funguje...

CGH

A takto to funguje...

3. Labeled DNA is digested into smaller products that allow optimal hybridization

DNA extraction

competitor

reference

(red dUTP)

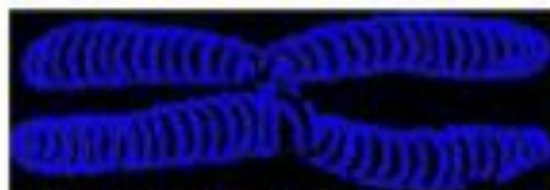

test

(green dUTP)

Hybridisation for
48-72 hours

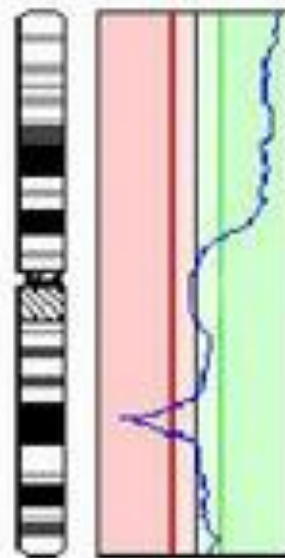

Normal metaphase chromosomes

metaphase
chromosome

Fluorescent
Image profile

enh(1p)

dim(1q31)

Image through a triple-band filter

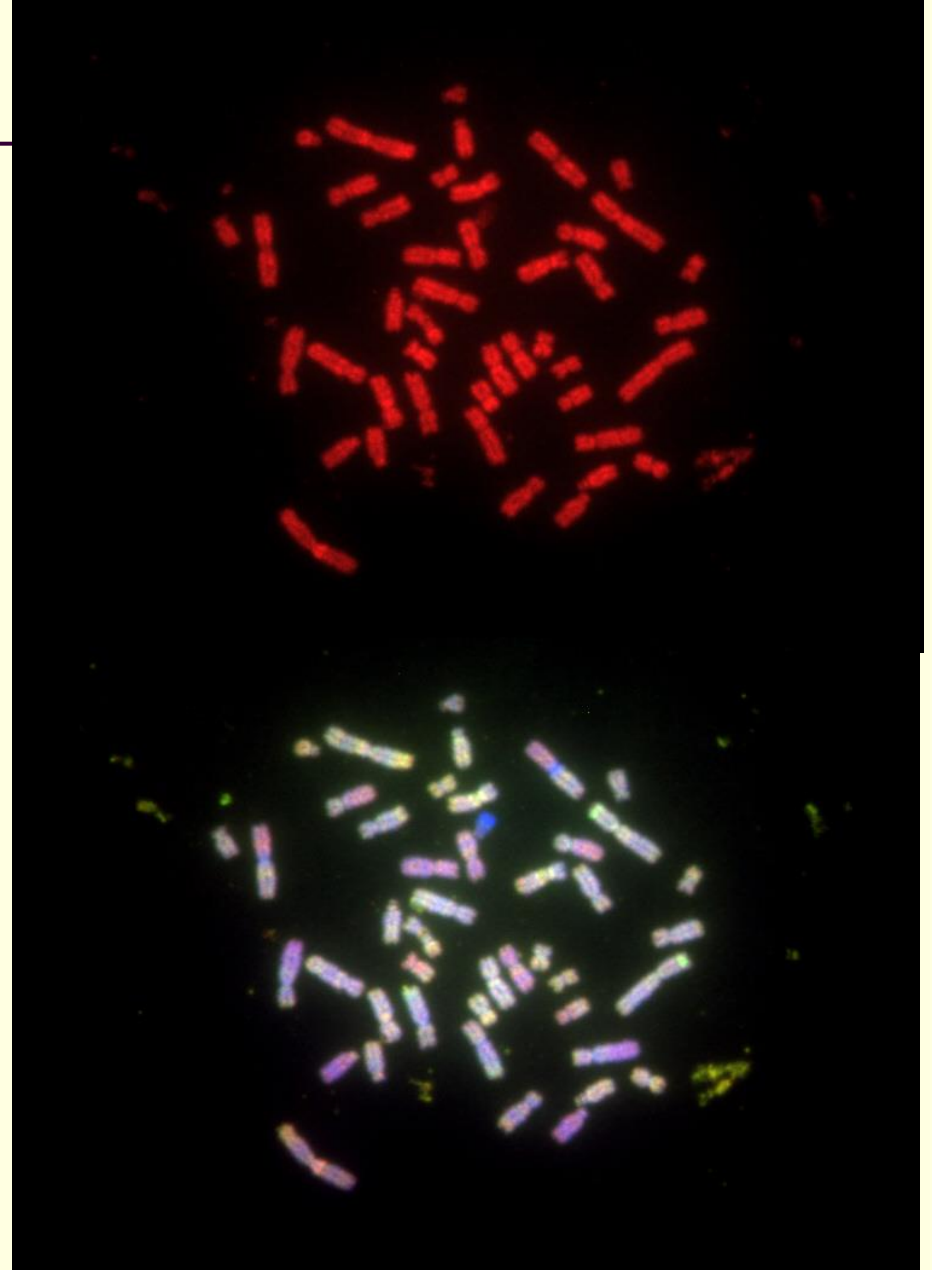
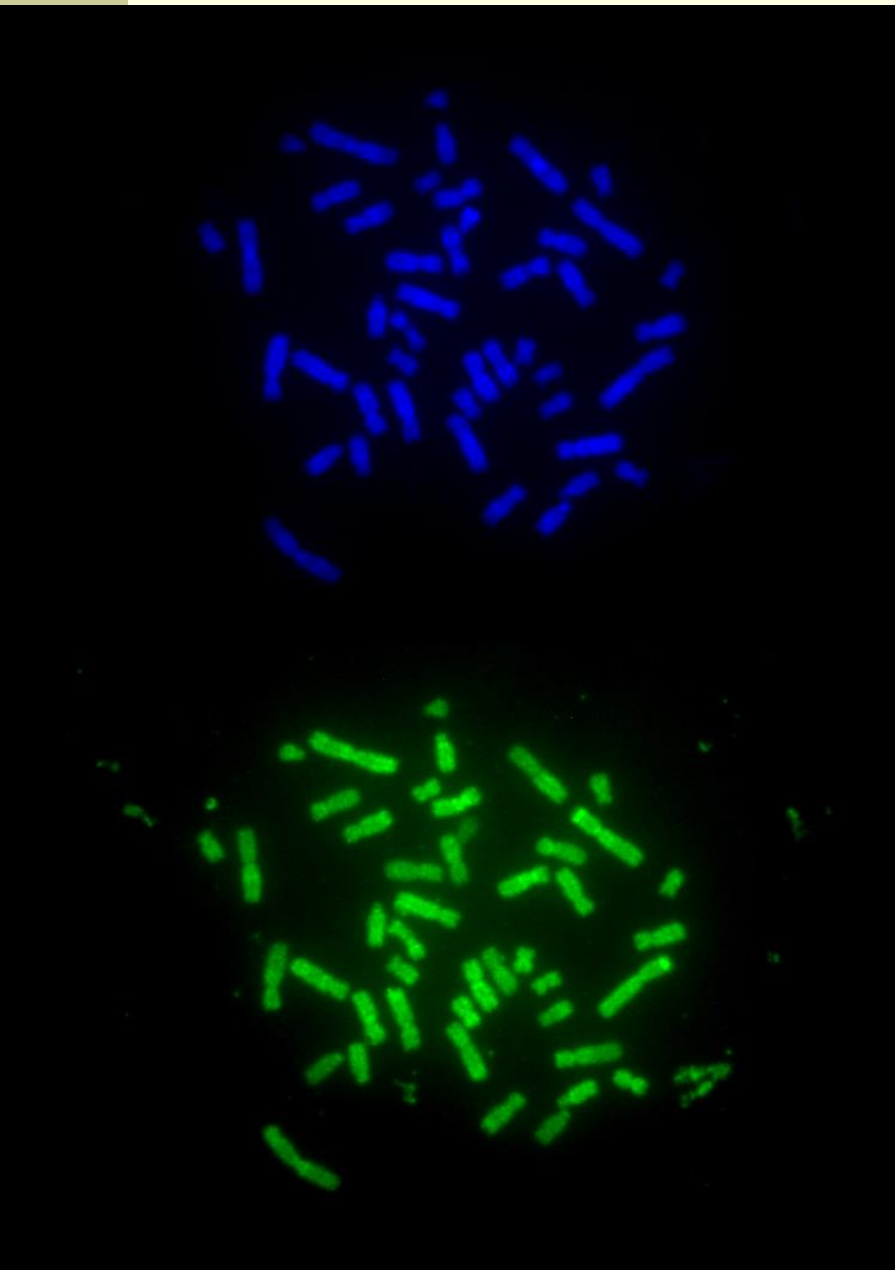
Green; increase in copy number
Red; decrease in copy number

Sample Preparation &
Hybridisation

Fluorescence microscopy &
Image Analysis

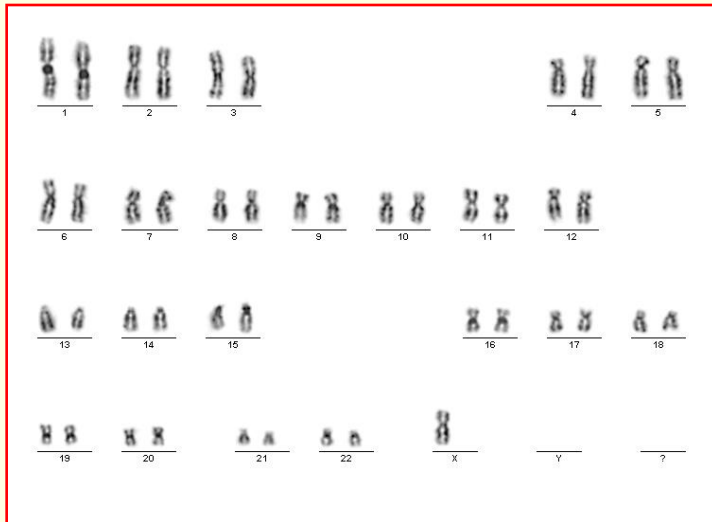
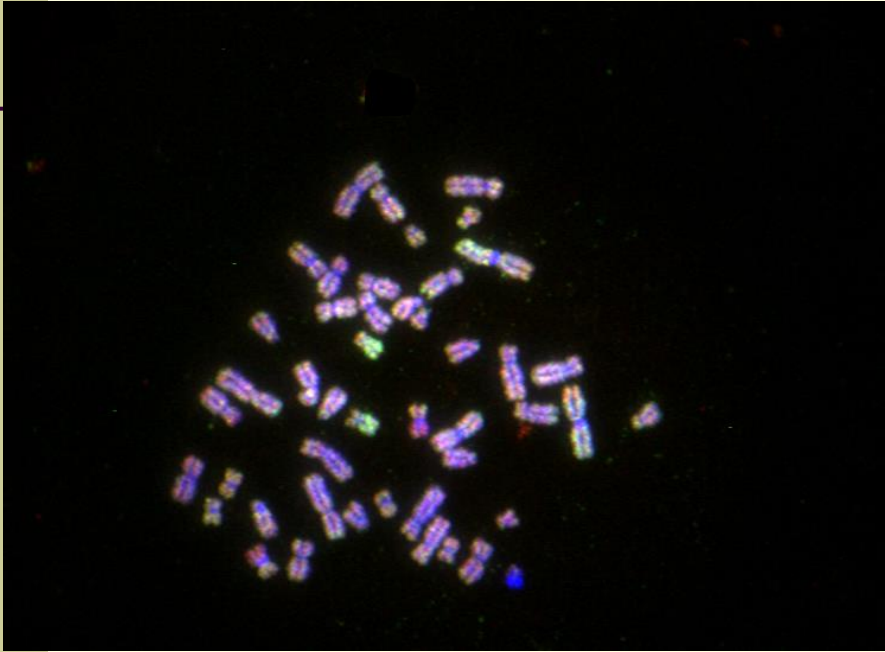
CGH

interpretace výsledků

CGH

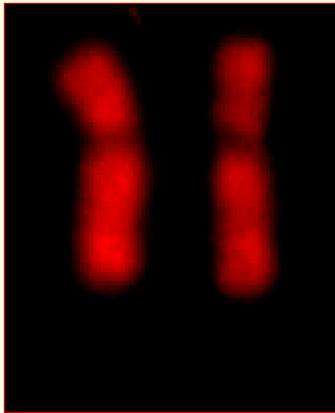
interpretace výsledků

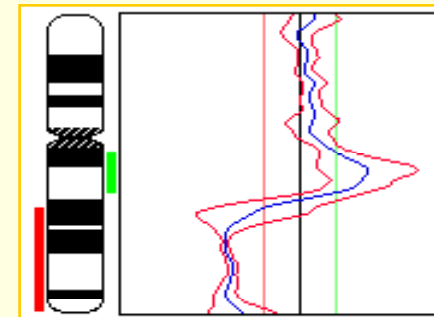
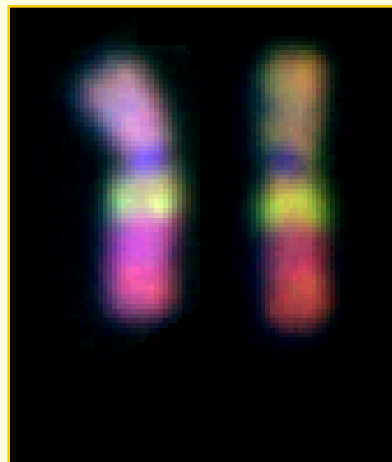
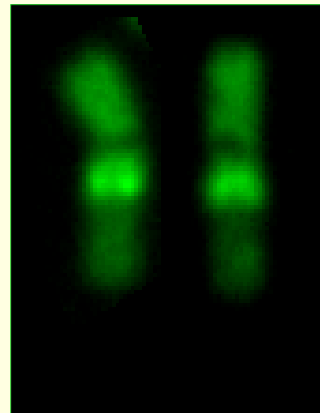
CGH

interpretace výsledků

Referenční DNA

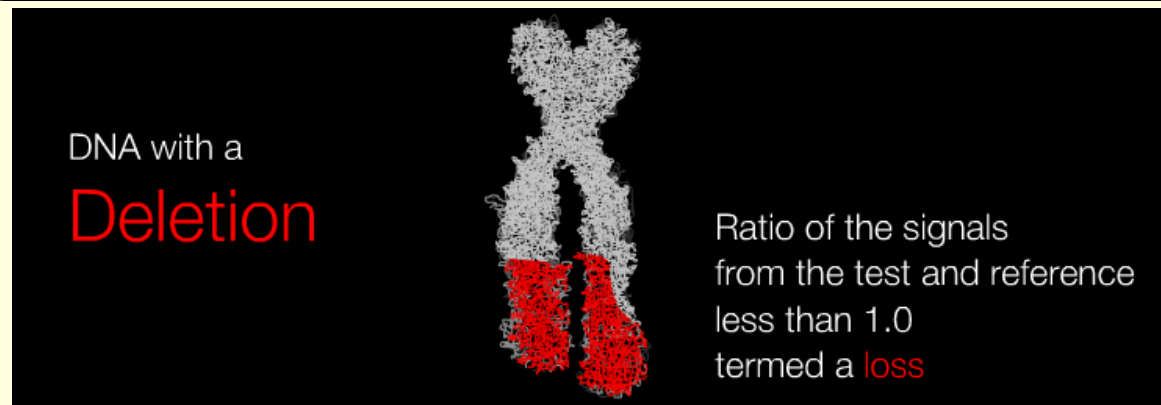
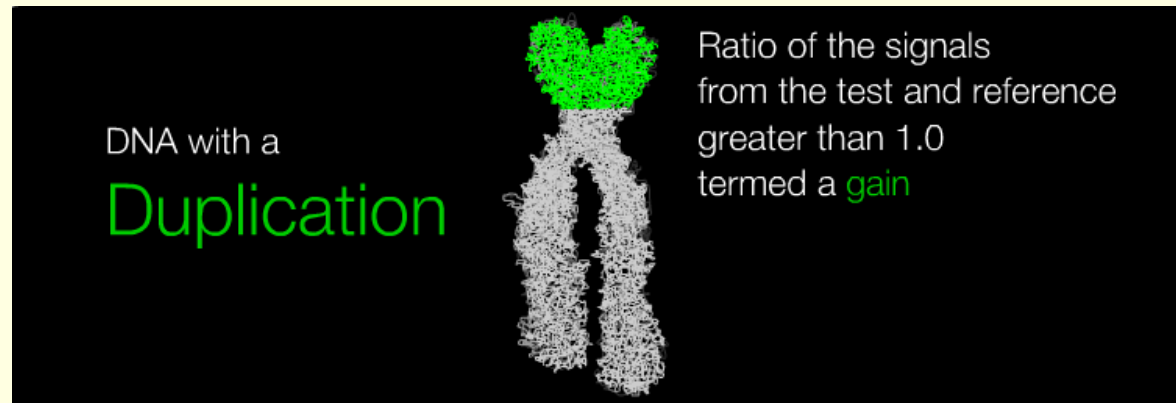
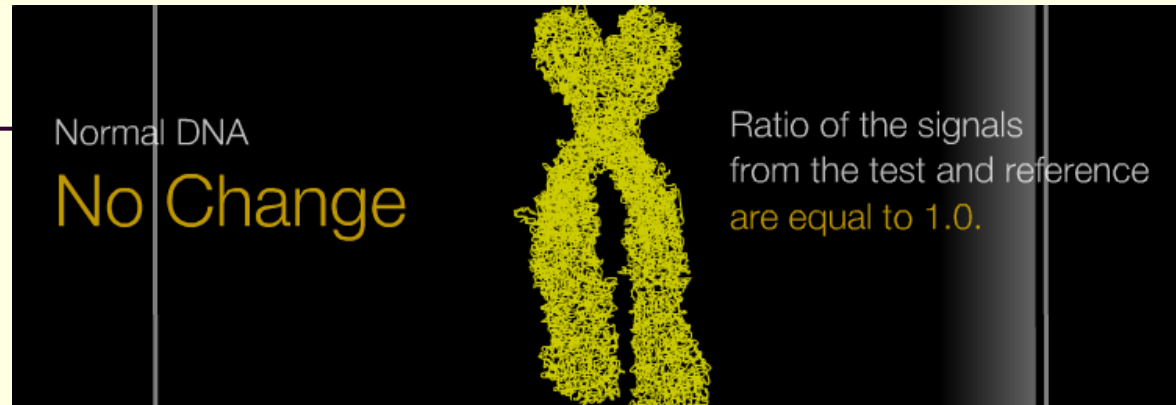

Testovaná DNA

CGH

Zelená s červenou...

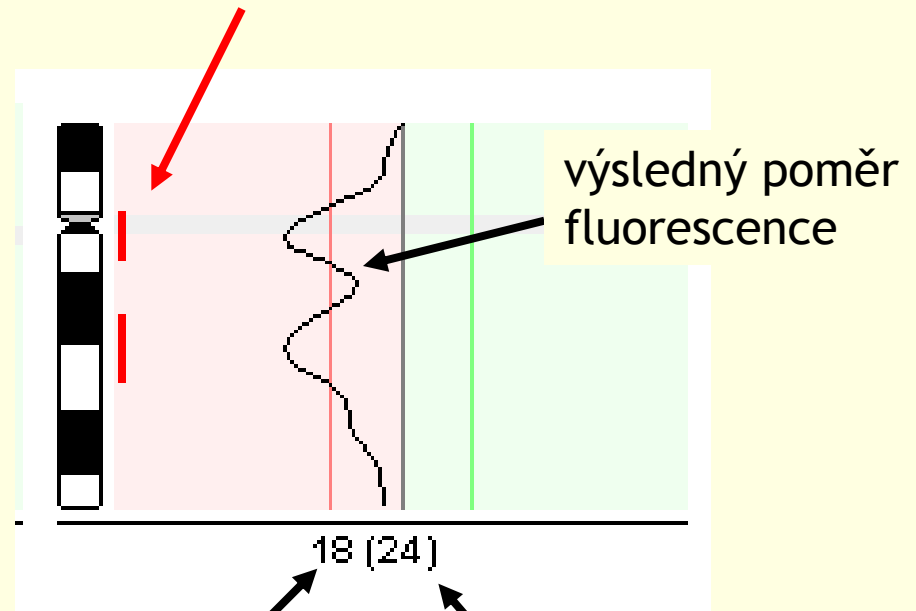
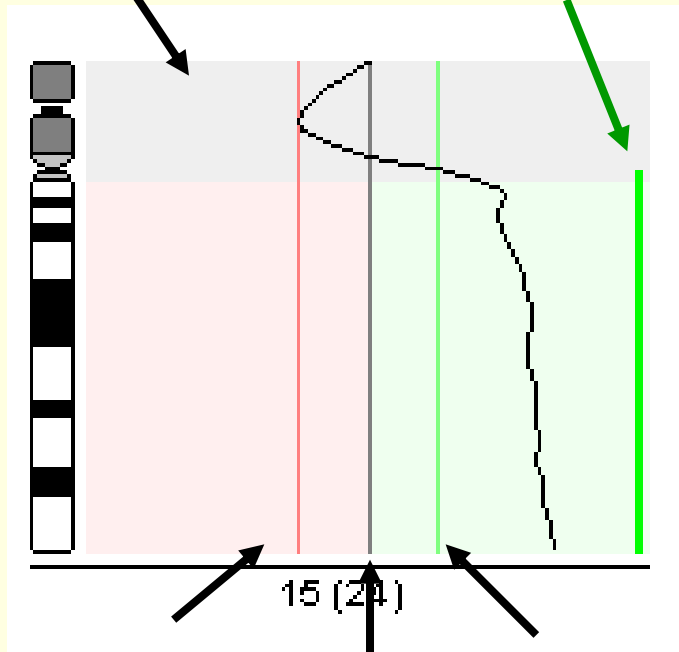
CGH

interpretace výsledků

heterochromatin

zelená - zisk

červená - ztráta

výsledný poměr fluorescence

hranice 0,8

hranice 1,2

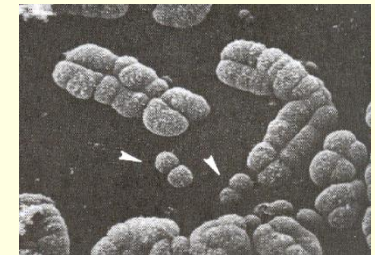
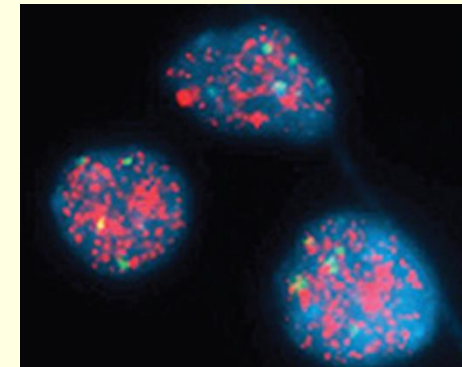
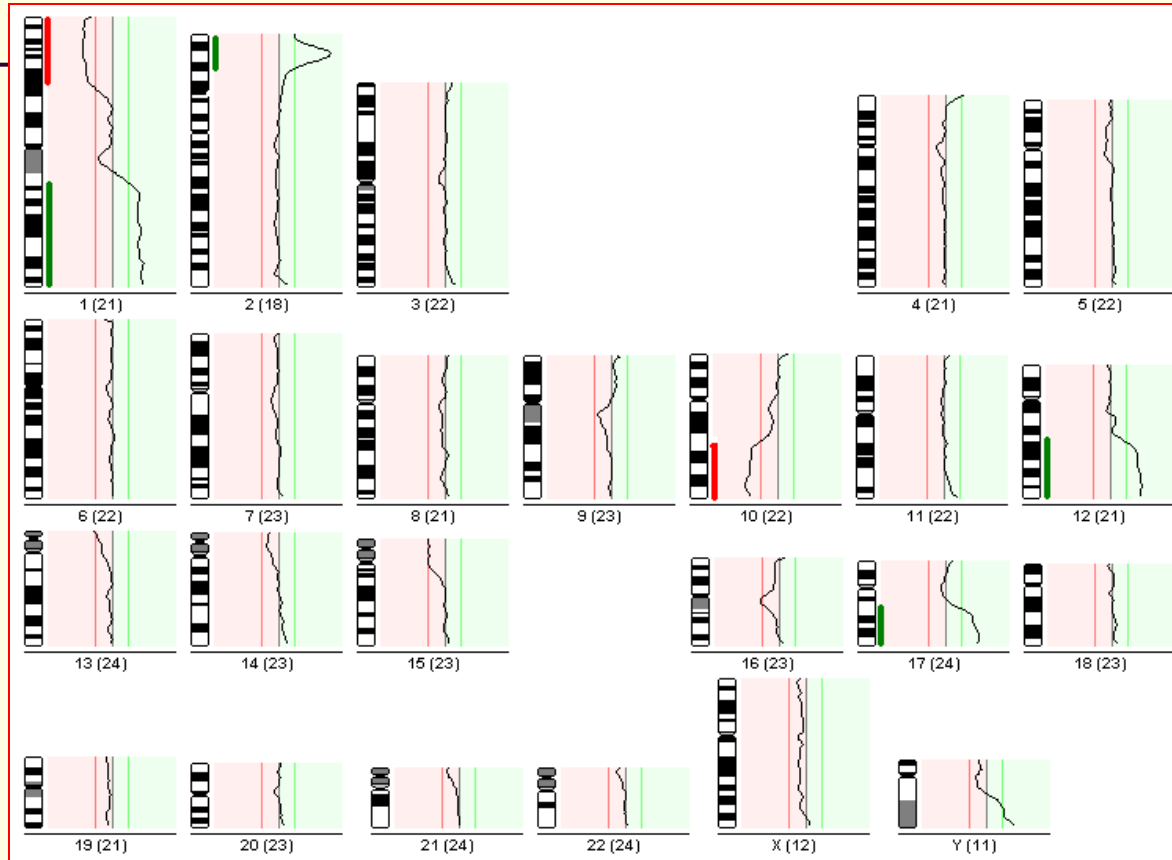
č. chromozómu

počet hodnocených chromozómů

hodnota 1

enh → zisky, amplifikace
dim → ztráty, delece

Ukázka profilu CGH zpracovaného počítačovou analýzou obrazu u pacienta s neuroblastomem

rev ish enh (1q21-qter, 2p22-p24, 12q21-qter, 17q21-qter)
rev ish dim (1p31-pter, 10q22-qter)

enh → zisky, amplifikácie
dim → straty, delécie

Array CGH : ještě větší rozlišení

- detekce numerických změn v celém genomu v jedné reakci
- přesná lokalizace změn!

BAC, P1 klony,
oligonukleotidy ~ 35 kb

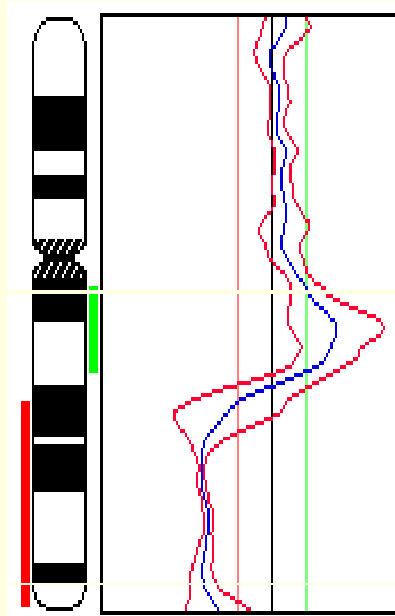
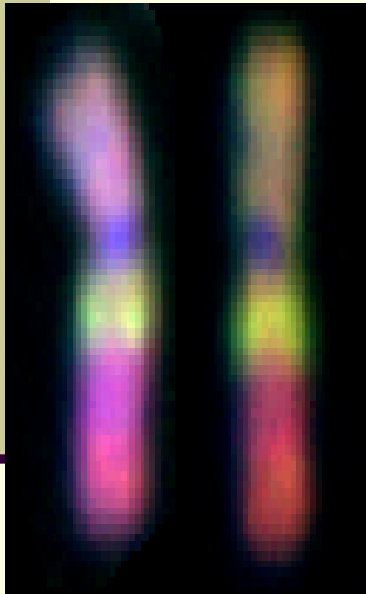

- Solinas-Toldo a kol., 1997
- nahrazení chromozómů separovanými klony
- BAC, PAC, c-DNA klony, oligonukleotidy ~ 35 kb
- princip DNA/DNA hybridizácie, sondy fluorescenčne značené

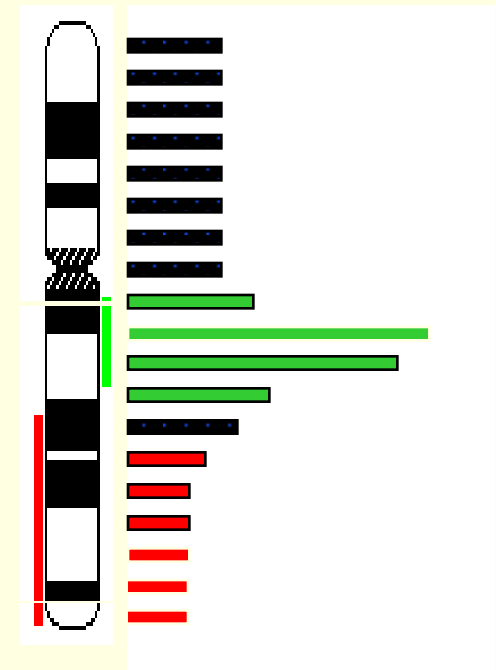
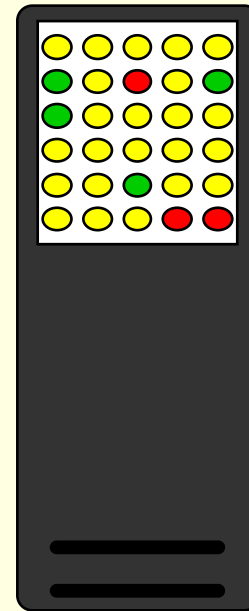

Array CGH : rozdíl je jen v podkladu

CGH

Array-CGH

Takto to potom vypadá...

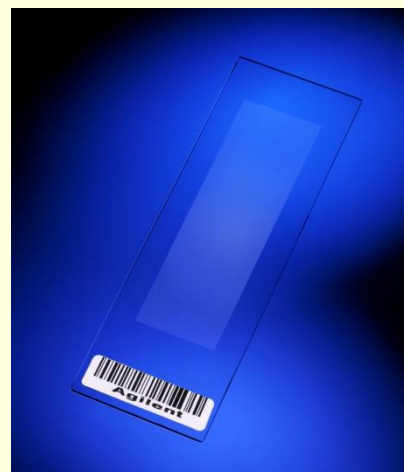
www.abbottmoleculars.com

a)

www.affymetrix.com

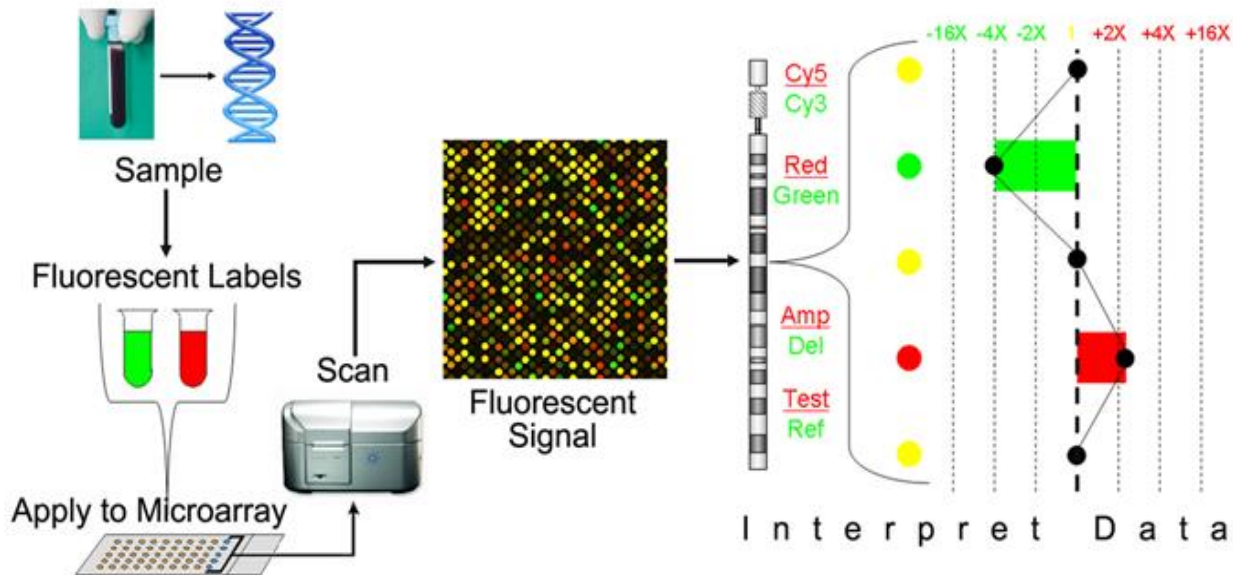
b)

www.agilent.com

Ukázky CGH čipů firmy a) Affymetrix a b) Agilent.

DNA mikročipy využívané na OLG FN Brno v klinické diagnostice /2007

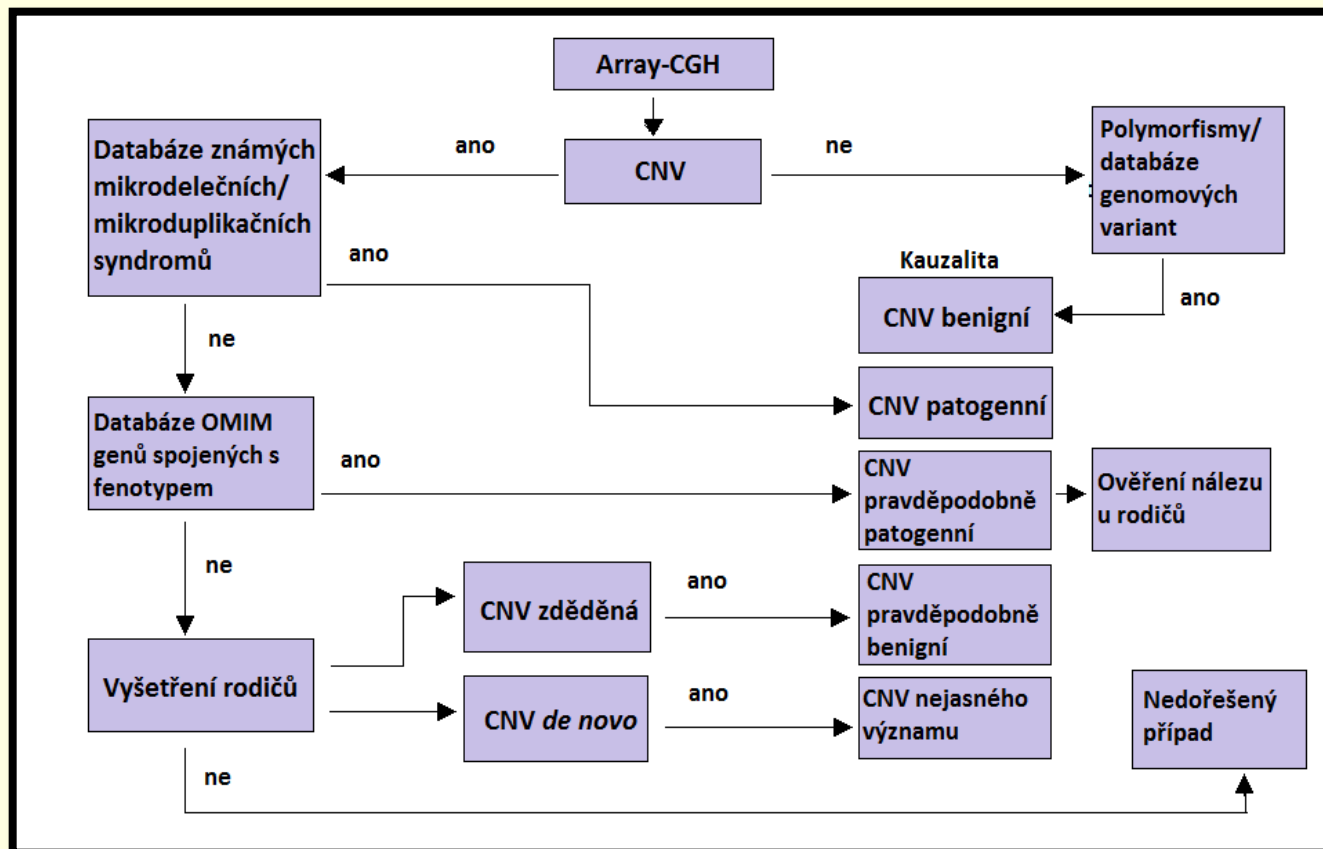

Oligonukleotidové platformy (Agilent Technologies)

- Human Genome 4x44K CGH array, 8x60K CGH array
- **SurePrint Human 4x180K CGH , ISCA 4x180K CGH+ SNP array**
- spacing ~ 25 kbp, obohacené regiony s RefSeq a ISCA geny

Klinická interpretace významu detekovaných CNVs (copy number variations)

- **Původ CNV** – *de novo* x familiární výskyt
- **Funkce genů uvnitř CNV** – korelace genotyp-fenotyp
- Informace v **klinických databázích** – PUBMED, UCSC, OMIM, DECIPHER
- **Velikost CNV** – je spolehlivým kritériem?

Celkový záchyt CNVs u pacientů s MR/VVV vyšetřených pomocí array-CGH 2007-2015

Celkově **275** vyšetření pomocí array-CGH

(144 chlapců, 131 dívek)

- 164 vyšetření s normálním karyotypem
- 111 vyšetření s pozitivním nálezem, tj. 40,4 %

Nalezeno:

- 51 patogenních /prav. patogenních CNVs **(18,5 %)**
- 10 CNVs nejasného významu (3,6 %)
- 36 benigních CNVs (13 %)
- 15 nálezů dosud nedošetřeno (5,4 %)

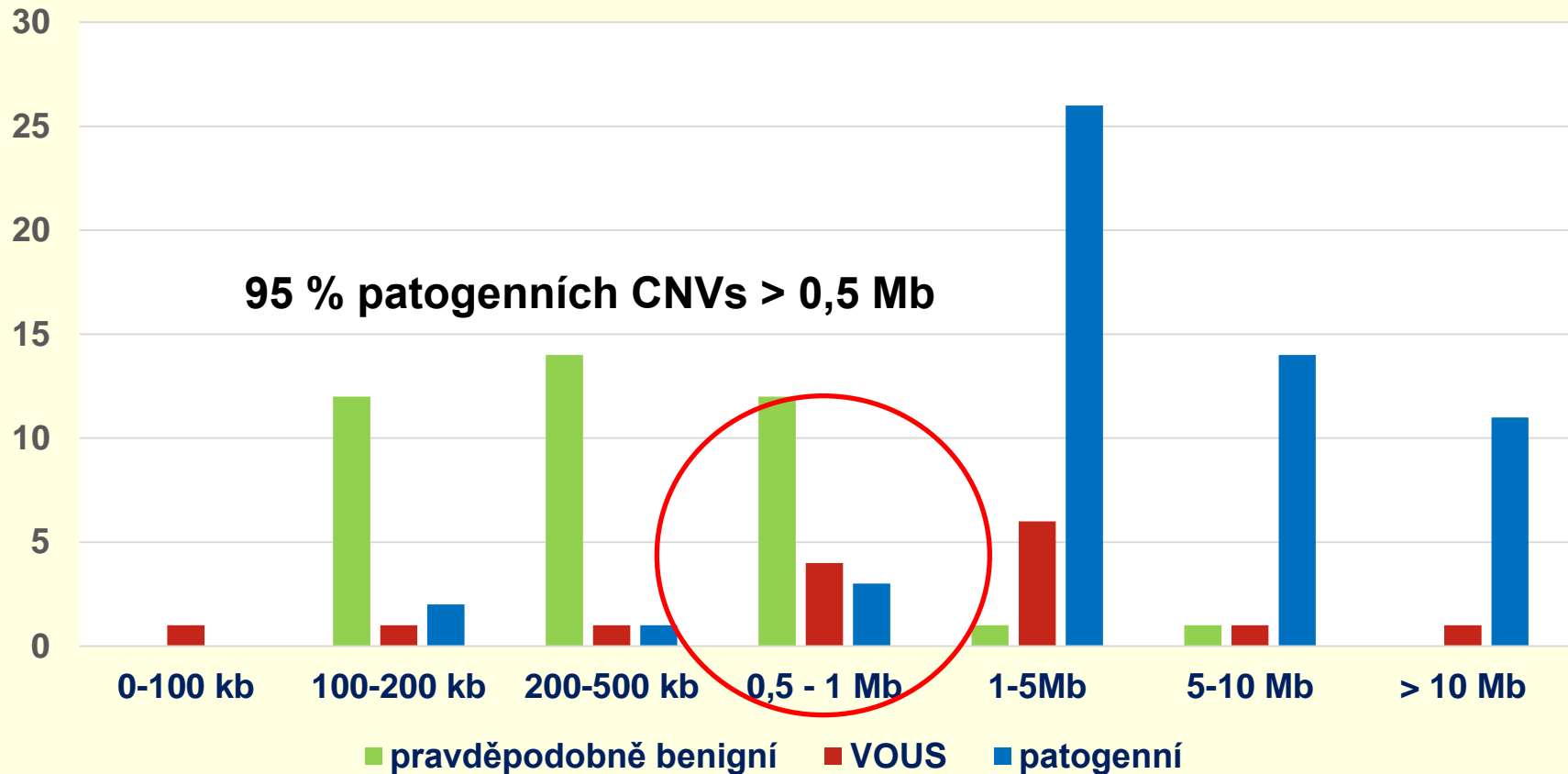
2016 (I-X) 113 vyšetření / 26 patogenních CNVs (23 %)

Klinický význam CNVs vzhledem k velikosti

Mikrodelece: 67 kb – 31, 03 Mb

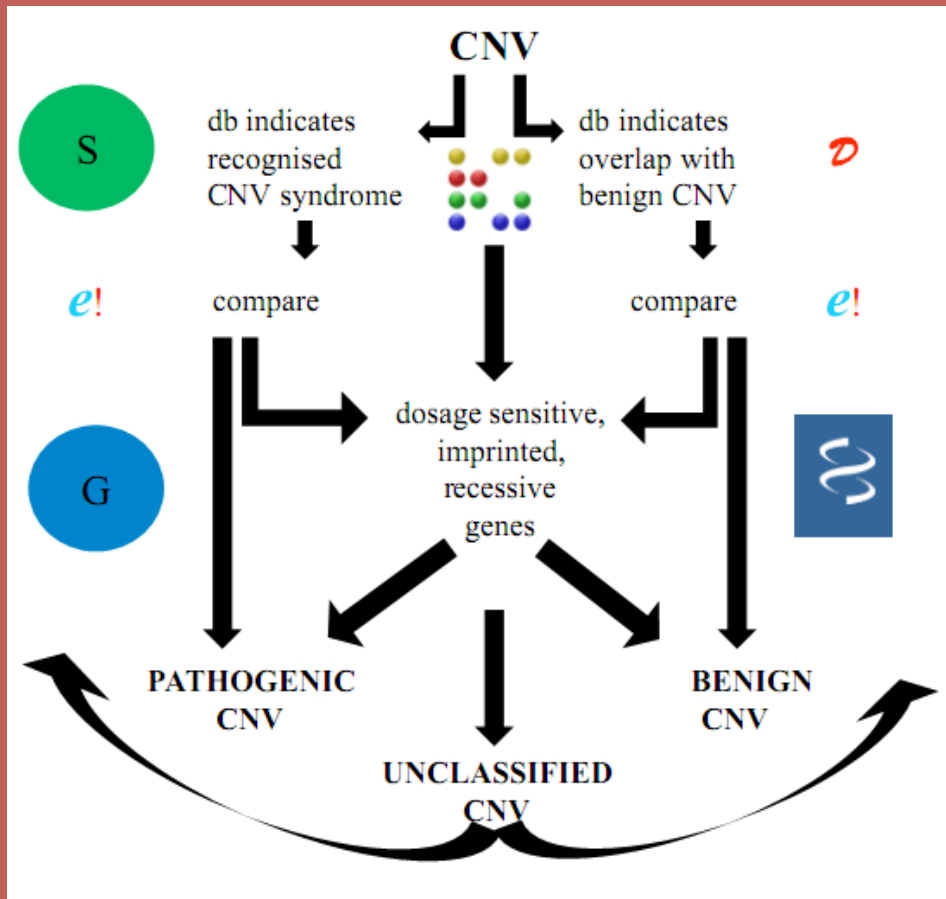
Mikroduplikace: 107 kb – 26,70 Mb

počet CNVs

Interpretace array CGH

Vždy v kontextu

- s fenotypem pacienta
- s vyšetřením rodičů
- s databázemi

Database of Genomic Variants

DECIPHER v4.1.4

Kazuistika .1

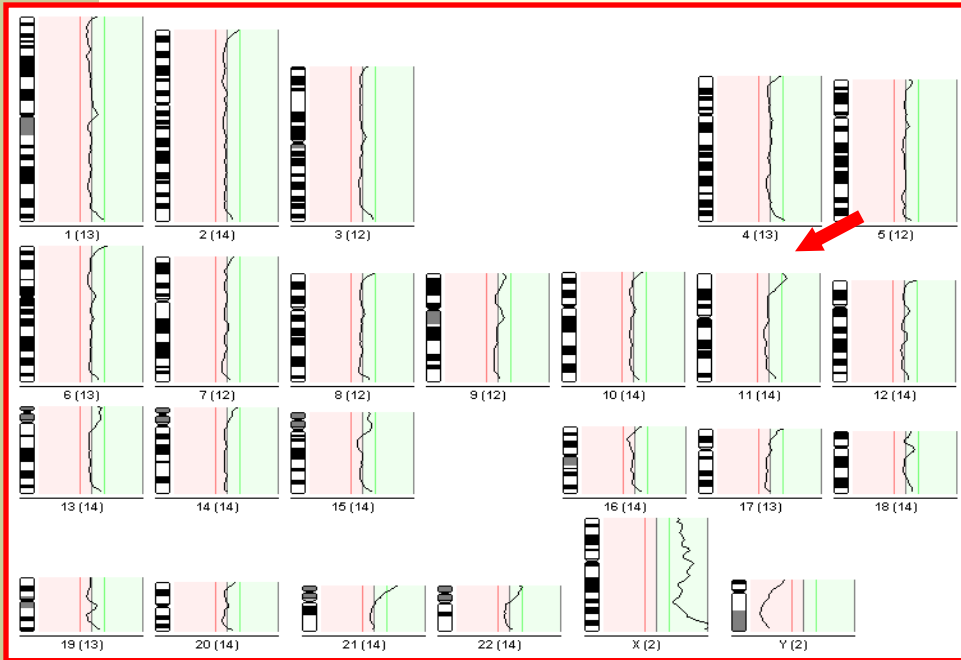
- děvče, rok narození 2002
- dg: stigmata - mongoloidní postavení očí, hyperplastická gingivální sliznice, soudkovitý hrudník, velké rozlité břicho
- matka 46,XX, inv(9), otec 46,XY,add(1)[87]/46,XY[13]

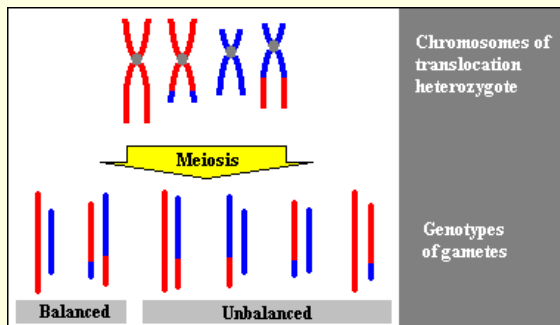
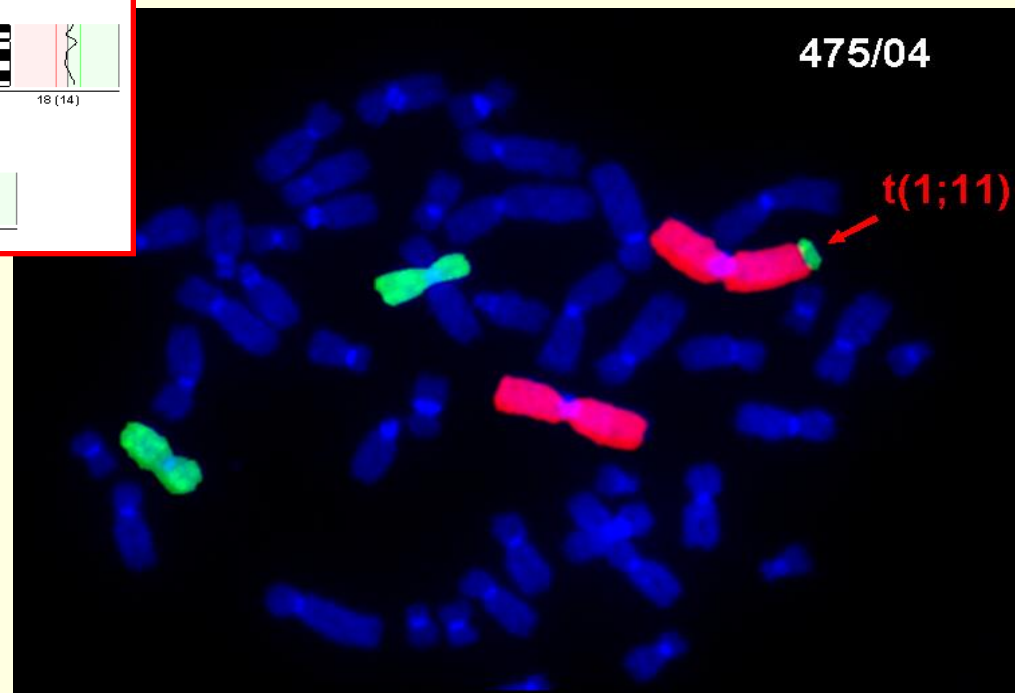
46,XX,add(1)

Kazuistika .1

CGH: rev ish enh (11p15-pter) - nebalancovaná translokace

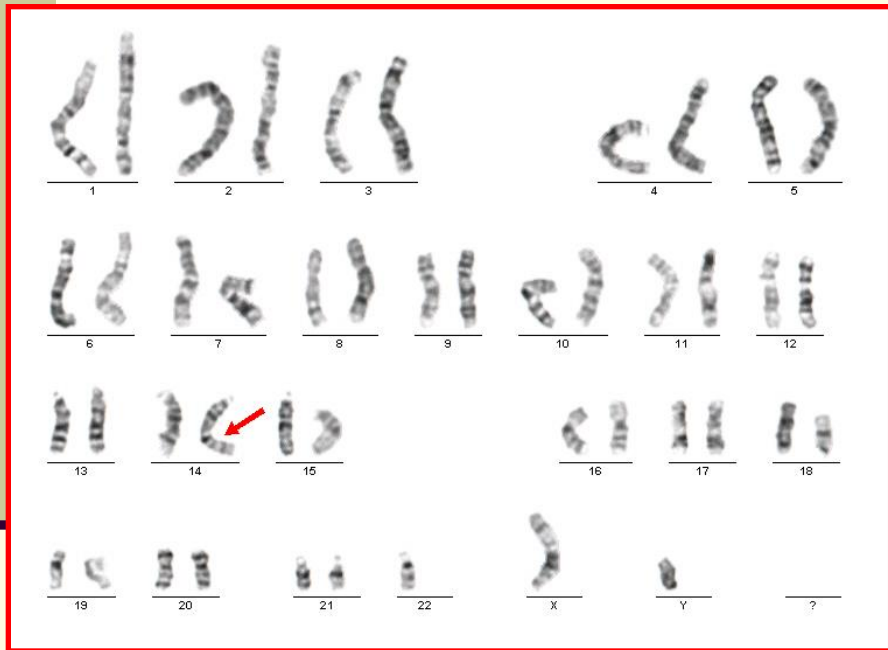
FISH: der(1)t(1;11)

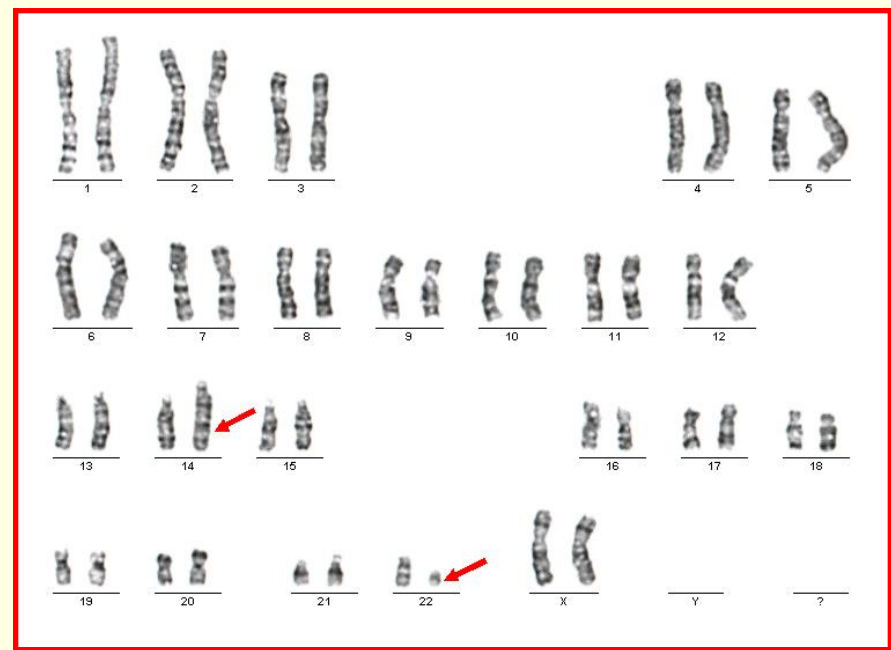
Kazuistika .2

- chlapec, rok narození 2004

faciální dysmorfie, stigmata

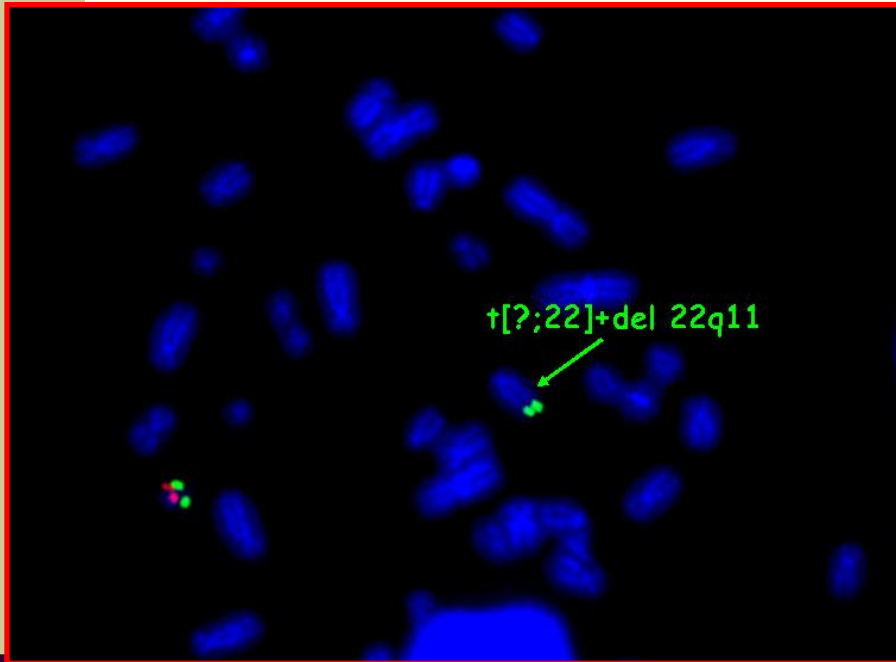

45,XY,-22,der(14)

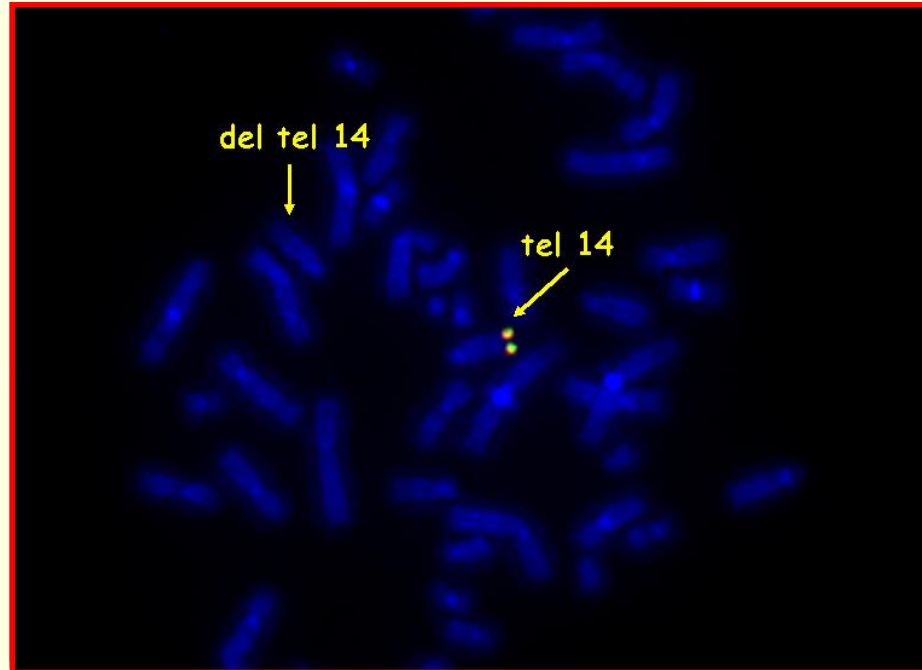

46,XX,der(14)t(14;22)(q32.3;q11.2)

Kazuistika .2

45,XY,der(14)t(14;22)(q32.3;q11.2)
DiGeorge sy

46,XX,der(14)t(14;22)(q32.3;q11.2)

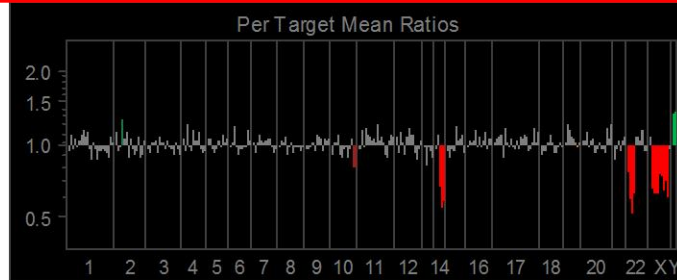
Výsledky array-CGH

Pacient s **der(14)t(14;22)(q32.3;q11.2)mat
del(22)(q11.2)del(14qter)**

XVYSIS

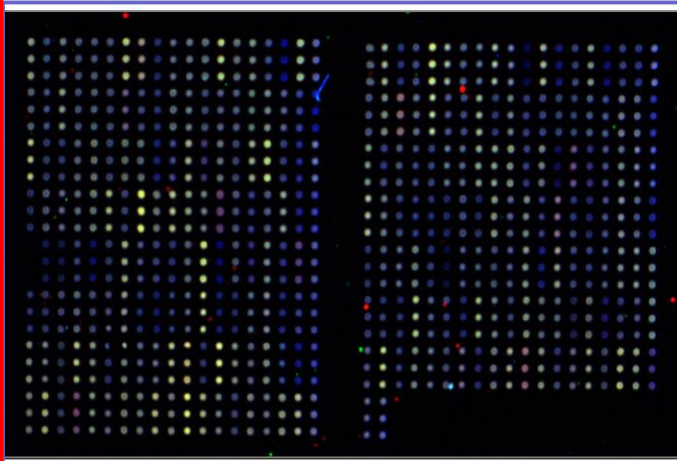
GenoSensor™ Array 300
Genomic Analysis Report

Document: GATA.qps
Chip Name: GenoSensor™ Array 300 (rev. 1)
Analyzed by:
Chip #:

Genosensor Report (22 of 287 targets)
only targets whose p <= 0.01

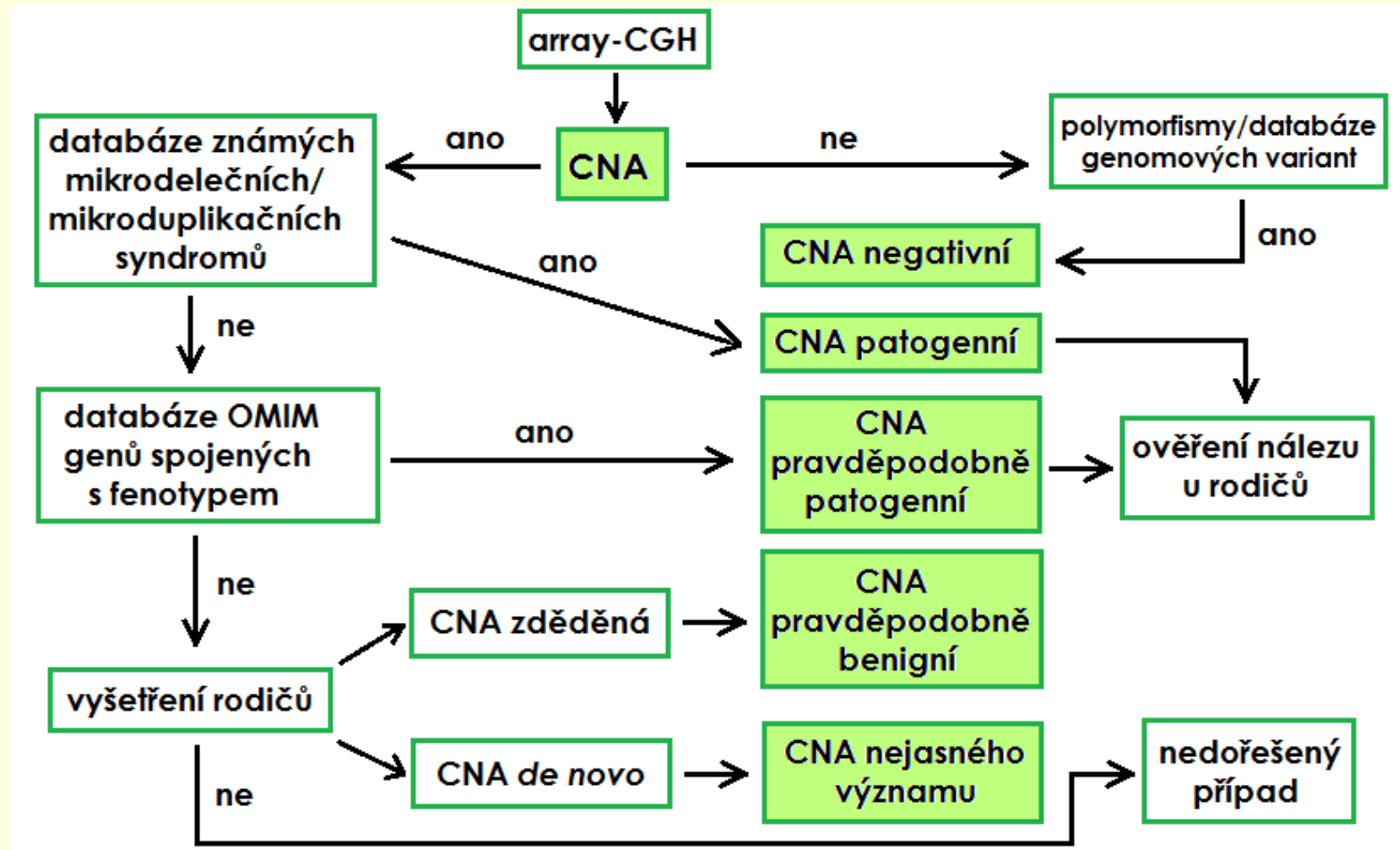
Tgt	Name	Location	#	Mass Ratio		Mean Ref (c/s)	NonModal (nh p<x)	Mod
				Mean	CV(%)			
27	MSH2,KCNK12	2p22.3-2p22.1	3	1.25	0.4	233.6	0.002	
137	stSG27915	10q tel	3	0.81	1.2	531.1	0.002	
138	10QTEL24	10q tel	3	0.81	0.6	395.6	0.002	
171	RB1	13q14	3	0.83	1.2	230.2	0.01	
177	AKT1	14q32.32	3	0.68	0.6	308.7	0.0001	
178	IGH(D14S308)	14q tel	3	0.55	0.5	278.3	0.0001	
179	IGH(SHGC-36156)	14q tel	3	0.58	0.6	389.7	0.0001	
265	D22S543	22q11.21	3	0.78	1.2	110.1	0.0005	
266	GSCL	22q11.21	3	0.60	0.8	236.3	0.0001	
267	HIRA(TUPLE1)	22q11.2	3	0.52	3.9	292.4	0.0001	
268	TBX1	22q11.2	3	0.64	1.5	434.7	0.0001	
276	STS 3'	Xp22.3	3	0.67	2.5	126.3	0.0001	
277	STS 5'	Xp22.3	3	0.63	3.7	267.6	0.0001	
278	KAL	Xp22.3	3	0.64	1.1	166.5	0.0001	
279	DMD exon 45-51	Xp21.1	3	0.64	1.5	172.5	0.0001	
280	DXS580	Xp11.2	3	0.77	0.8	133.9	0.0002	
281	DXS7132	Xq12	3	0.75	1.0	245.8	0.0001	
282	AR 3'	Xq11-q12	3	0.65	2.7	46.7	0.0001	
283	XIST	Xq13.2	3	0.72	0.4	258.5	0.0001	
284	OCRL1	Xq25	3	0.62	2.4	81.8	0.0001	
286	SRY	Y p11.3	3	1.33	0.7	104.4	0.0001	
287	AZFa region	Y q11	3	1.36	1.1	126.3	0.0001	

Klinická interpretace významu detekovaných CNVs*

(*copy-number variant)

- **Typ CNV** – mikrolece, mikroduplikace
- **Původ CNV** – *de novo* x familiární výskyt
- **Funkce genů uvnitř CNV** – korelace genotyp-fenotyp
- Informace v **klinických databázích** – PUBMED, UCSC, OMIM, DECIPHER
- **Velikost CNV** – je spolehlivým kritériem?

**Děkuji za
pozornost**
